

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCLOVENECE

Izbeja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Bollettino No 892

Tenace resistenza delle truppe dell'Asse Nemico non ha ottenuto alcun risultato — Malta bombardata

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Sul fronte di El Alemein la tenace resistenza e l'indomito valore delle truppe dell'Asse non hanno consentito al nemico, neppure ieri, di ottenere alcun risultato dai suoi ritirati potenti attacchi condotti con masse blindate e di aviazione.

Gli aeroporti di Malta sono stati raggiunti e colpiti dai bombardieri tedeschi; uno Spitfire, veniva distrutto dalla caccia di scorta.

Vojno poročilo št. 892

Junaški odpor osnih sil Sovražnik ni dosegel nobenega uspeha — Malta bombardirana

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil objavlja:

Na bojišču pri El Alemeinu junaški odpor in neukroten pogum osnih sil tudi včeraj nista dopustila sovražniku doseči nobenega uspeha pri njegovih ponovnih močnih napadih z množicami oklepnega orožja in letalstva.

Nemški bombniki so dosegli in zadeli letališča na Maltili. Lovci, ki so spremljali bombnike, so sestrelili en Spitfire.

Novi podvigi italijanskih letalcev v Rusiji

Rim, 4. nov. AS. V prvi vrsti izredno pogostih letalskih podvigov so oddelki italijanskega lovskega in ogledniškega letalstva na vzhodnem bojišču stalno preiskovali sovjetsko razvrstitev ter ponovno nastopali nad sovražnimi silami in pripravami. Naši lovci so smelo nasprotovali močnemu sovražnemu protiletalskemu odporu ter v nizkem poletu obstreljevali strojnična gnezda, če-

Rimske proslave na obletnico zmage

Na grob Neznane junaka so bili položeni venci Kralja in Cesarja, Duceja, Stranke in Oboroženih Sil

Rim, 4. nov. AS. Na obletnico zmage so bili v Rimu pred žrtvenikom domovine narodni spominski obredi. Ob 8 je vod Kraljevih oklopnikov položil na grob Neznane vojaka velik venec, ki je imel na modrem traku kraljevske znake. Ob 8.15 je bil pri kapelici položen velik Ducejev venec. Ob 8.30 je bila tamkaj poklonitev Oboroženih Sil. Poveljnik glavnega stana maršal Italije Cavallero se je skupno s podtajniki vojnega, mornariškega in letalskega minist-

strstva ter z načelnikom glavnega stana Vojske in načelnikom glavnega stana Milice poklonil junakom ter položil na grob lovčev venec. Bataljon je izkazal čast. Pred žrtvenikom so bili razpostavljeni častniki vseh stopenj. Med obredom je vojaška godba zaigrala himno Pieve. Ob devetih je sledila poklonitev narodne fašistske stranke. Tajnik Stranke Vidussoni je z vsemi člani direktorija in z voditelji bojnih organizacij stopil na stopnice, ko je bil v kapelico položen lovčev venec.

Beneški trg je bil napolnjen z vsemi zastopstvi in z zastavami ranjencev, bogčev, vojnih prostovoljcev, družin padlih in vseh drugih bojnih organizacij. Nato so bili položeni venci senata, zbornice fašijev in korporacij, provincialnega zastopstva, rimske zveze in uprave. Narod je prisostvoval z ganjeno spoštljivostjo in globoko vdanostjo vojaškim obredom na proslavi zmage. Tako se je z zanesenostjo junakov zopet posvetila vera v moč in veličino domovine.

Hudi boji v Kavkazu

V Stalingradu se nadaljujejo očiščevalni boji — Sovjeti ne morejo nikjer preko Dona

Hitlerjev glavni stan, 4. nov. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V zapadnem Kavkazu in v odseku ob Tereku trajajo hudi boji dalje. Bojna letala so z dobrim učinkom napadla pristanišče v Tuapseju.

V Stalingradu se nadaljujejo očiščevalni boji. Pri tem je bila obkoljena sovražnikova skupina, ki se je upirala. Protisunkni Sovjeti so se izjalovili. Oddelki strmoglavskih letal so napadali zbirališča čet zapadno od Volginega kolena. Pri brezuspešnih poskusih za izkrcanje severno od mesta je izgubil sovražnik spet eno topničarko.

Na donskem bojišču so madžarske čete odbile

več poskusov za prekopavanje reke ter zavrnile tudi krajevne sovražnikove sunke.

Sovjetska skupina pri Voronežu je bila v borbi od moza do moza uničena.

Na Ladoskem jezeru so potopila nemška letala skupino vlačilcev in en tovorni parnik.

Osmo angleška armada je na bojišču pri El Alemeinu tudi včeraj nadaljevala svoje namočne pehotne in oklepne napade ob močnem sodelovanju letalskega orožja. Nemško-italijanska oklepna armada je v ogorčenih borbah zopet odbila sovražnikove naskoke.

Lahka nemška vojska letala so včeraj obletala letališča Lucea in Hal Far na otoku Maltili.

Nad severozapadno državno mejo je bil podnevi sestreljen štirimotorni bombnik, nad obalo Rukavskoga preliva pa eno angleško lovsko letalo.

V jugozapadni in jugovzhodni Angliji so lahka nemška bojna letala obstreljevala za vojno važne cilje.

Berlin, 4. nov. AS. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da je včerajšnji nemški napad dosegel nove lokalne uspehe. Po tridih bojih so bili zavzeti mnogi bloki hiš, spremenjeni v boljše trdnjave. Nemški strmoglavci so neprestano bombardirali utrjene industrijske zgradbe ob močnem delu mesta. Bojna letala so napadala boljševo topništvo na vzhodnem Volginem bregu in prisilila več topov k molku. Zadele so bilo tudi veliko bencinsko skladišče.

Berlin, 4. nov. AS. Na bojišču pri Tereku se razvijajo boji v glavnem v smeri proti velikim potem čez Kavkaz. Jugovzhodno od reke Tereka so nemške in zavezniške čete nadaljevale svoje zmagovite napade prvenstveno ob važnih vojaških poteh, kjer so naletele na težavno ozemlje ter na močne sovražne utrdbe, katere so Sovjeti žilavo

Angleži se boje notranje ruske krize

Stockholm, 4. novembra. AS. »Timesov« moskovski dopisnik poroča, da se te dni Sovjetska zveza pripravlja na proslavo 25. obletnice rdeče revolucije. Pred proslavo so v teku velike politične in propagandne priprave, ki naj dvignejo pobitost ruskega ljudstva, katero bo moralo v zelo neugodnih okoliščinah preživljati drugo vojno zimo. Poyvod po Rusiji so organizirali zborovanja, na katerih popisujejo položaj, ki ga ekušajo orisati ljudstvu v kar najbolj rožnatih barvah. V Rusiji ekoru nihče več ne verjame v možnost drugega bojišča in vsi žive pod vtisom, da se bodo morali Rusi sami zoperstavljati nemški grožnji. Tudi tisk

je v zelo previdni obliki istega mnenja. Angleški časnikar je vedel tega mnenja, da bi lahko ta čut, osamljenosti v veliki nevarnosti izrazil notranjo krizo in veliko pobitost, ker še Rusi doslej niso bili nikdar tako celotno zapleteni v vojno.

Zanimivo je, da so v Rusiji sprejeli angleško ofenzivo v Egiptu z velikim skepticizmom. Angleški dopisnik piše, da so v tej vojni Rusi že večkrat z navdušenjem zasledovali angleške vojaške ofenzive do njihovega poloma. V zvezi z novim zavezniškim napadom hočejo videti Rusi stvarne uspehe. Sovjetski tisk objavlja angleška vojna poročila iz Kaira v nekaj vrsticah brez komentarjev.

Nova neumnost angleške propagande

Berlin, 4. novembra. AS. Taulero Zulberti poroča v »Piccolo di Trieste« o naslednji izmislici angleške propagande: Angleška propaganda je razširila poročilo, da so nemške sile v Egiptu sestavljene iz vojakov, ki so jih nemške oblasti s silo spravile pod orožje v zasedenih ozemljih, med katerimi naj bi bili tudi Poljaki, Slovaki in Čehi, ki da se v masah vdajajo. Nemške čete da so sestavljene po večini iz mladih fantov med 17. in 19. leti, ki so fizično mnogo slabši, kakor so bili nemški vojniki lanske leto. Nazadnje London zagotavlja, da imajo italijansko-nemške sile velike težave s

preokrbljanjem vode in municije. Merodajni krogi na Wilhelmstrasse pripominjajo, da se komaj splača o tem govoriti, kajti ta poročila zopet dokazujejo neumnost angleške propagande. Če bi bila ta poročila resnična, bi bil general Montgomery s svojo gigantsko armado pač slaba figura. Iz tega bi izhajalo, da bi osno poveljstvo s peščico slabo oboroženih, slabo oekrbljenih mož skoro brez vode in streliva, s peščico bivših vojnih ujetnikov, nabranih po zasedenih krajih in prisiljenih v vojsko, kljubovalo močnejši armadi, ki sta jo kdaj postavila na noge angleški imperij in Združene države.

»Italijanski dom« v Ženevi

Ženeva, 4. nov. AS. Ob navzočnosti italijanskega ministra v Bernu eksc. Tamara, generalnega konzula, italijanske kolonije ter predstavnikov prijateljskih držav je bil včeraj v Ženevi odprt »Italijanski dom«. Ta slovesnost je bila goreča manifestacija patriotizma Italijanov, živčih v Ženevi.

Velikanski ciklon v Bengaliji

Bangkok, 4. nov. AS. Sele zdaj se je zvedelo, da je velikanski ciklon prejšnji mesec opustošil več pokrajin v Bengaliji. Nad 10.000 oseb je bilo mrtvih v Mendahoreju in okrog 1000 v Pargamsu. 75% živine je prav tako izgubljenih. Ciklon se je nenadoma začel 16. oktobra zjutraj in je trajal do prvih ur naslednjega jutra. V Bengalskem zalivu je povzročil ciklon 16. oktobra popoldne veliko morskoro trombo, ki se je približala obali ter opustošila znaten del Mendahoreja. Viharno deževje je podrla vse slabše zgrajene hiše. V Miibnahoreju je povzročil ciklon pravo zmešnjavo in je mesto čisto odrezal od sveta. Sele nekaj dni po nesreči so bile vzpostavljene zveze s svetom, brez katerih ni bilo mogoče reševanje.

Nov ravnatelj za tuji tisk v Nemčiji

Berlin, 4. nov. AS. Nemški minister za ljudsko kulturo in propagando je imenoval nekaj novih ljudi v svojem ministertvu. Med drugim je bil namesto padlega profesorja Karla Boemerja imenovan za ravnatelja tujega tiska dr. Ernst Brauweiler.

Pogreb Ludwiga Sieberta

Berlin, 4. nov. AS. Hitler je izdal nalog, da pokopljejo pokojnega bavarskega ministrskega predsednika in predsednika nemške akademije Ludwiga Sieberta na državne stroške.

Koliko izda Švica za svojo nevtralnost

Bern, 4. nov. AS. V poročilu o državnem proračunu za leto 1943, ki ga je zbornici predložila švicarska vlada, stoji, da bodo stroški za obrambo švicarske nevtralnosti od začetka vojne pa do konca prihodnjega leta znašali 5962 milijonov švicarskih frankov.

Plutokratske »zmage«

Odgovorni ljudje bodo nekoč poklicani na odgovor

Berlin, 4. novembra. AS. Taulero Zulberti poroča v »Piccolo di Trieste« iz Berlina: V pomanjkanju vojaških zmag se bogataši že nekaj mesecev bijejo na »bojišču«, kjer lahko zmaga samo oni, ki je v stanu biti najbolj brutalen. Knjiga Zida Kaufmanna, enega izmed mnogih Rooseveltovih svetovalec, je predlagala za radikalno rešitev nemškega vprašanja, naj se sterilizirajo vsi nemški državljani od 18. do 50. leta. Nesporen uspeh je dosegel poznejše predlog nekega drugega odličnega predsednikovega prijatelja: iztrgati nemskim materam nežne otročičke ter jih odpeljati v tujino, kjer bi jih vzgajali. Ta predlog je bil očitno večini boj

všeč, ker je o njem poročala celo neka radijska postaja.

Tudi v propagandnem pogledu — tako piše »Zeitung Denst Graf Reichach« — je nevarno nositi na prodaj medvedov kož, ker bi medved lahko pozneje zahteval zelo drag račun. Edini namen tega je: Roosevelt in Churchill bi rada dopovedala svetu, da še nista opustila svoje trditve, da Anglosasi sicer izgubljajo vse bitke, dobili pa bodo vojno. Kar se tiče nemškega ljudstva, je odveč reči, da se sočutno smeji tem zablodam. Nihče mu ne bo mogel skriviti lasu, toda odgovorni ljudje bodo morali nekoč dajati odgovor za te zablode.

Boji med Elisto in Astrahanom

Berlin, 4. nov. AS. Po dveh mesecih je včerajšnje nemško vojno poročilo prvič omenilo boje v Kalmukih med Elisto in Astrahanom. Neka sovjetska kolona, ki je prišla od Volge, se je podala proti Kalmuškim jezerom, da bi presenetila nemške posadke v Kalmuški stepi. Toda ogledniška letala so jo pravočasno zapazila. Nemci so napadli z motoriziranimi patruljami ter celo kolono skoro popolnoma uničili. V Berlinu ni točno povedano, na katerem delu Kalmuške puščave so bili boji in zato ni mogoče o tem boljševo poskusiti najti potrdila za poročila, ki so jih zadnje dni širile tuje agencije, češ da so Nemci v tej stepi nedaleč od Astrahana ustanovili oporišča za svoja letala, katera imajo nalogo napadati boljševo petrolejske in trgovske ladje pri Astrahanu ter v drugih severnozahodnih pristaniščih Kaspijskega morja. Kolikšno važnost pripisuje nemško poveljstvo napadom na sovražno plovbo v tem morju,

se vidi iz vojnega poročila, da je bilo od 65 potopljenih in poškodovanih ladij v Crnem in Kaspijskem morju kakih 40 ladij zadetih v Kaspijskem morju. Kakor je znano, sovjetske sile za preskrbo severnega odseka z bencinom nimajo druge poti, kakor Kaspijsko morje in je zato potopitev vsake petrolejske ladje zanje velik udarec.

Pogovori s slovenskim ljudstvom: Dva zvona

Casnikar g. Alessandro Nicotera je imel snovi po radiu Ljubljana naslednje predavanje:

V prvih dneh se je zdelo, da so bili vsi Slovenci naši prijatelji. Nekaj mesecev pozneje se je zdelo, da so vsi naši sovražniki. Eden je snoval v tej smeri, drugi v drugi. Sedaj smo prišli v tretje dejanje tragikomedije, ko so na eni strani komunisti, na drugi strani pa protikomunisti.

V zgodovini — in nekega dne se bo morala pisati zgodovina o teh dejstvih — bo treba reči, da so pri nastopu slovenski uradni krogi tolerirali komunizem in da je protikomunistični nastop prišel iz naroda in sicer kot gibanje odpora in obrambe, naka je v Ljubljanski pokrajini nastal tudi uradni protikomunizem.

Toda za zgodovino bo treba poudariti, da so v začetku isti krogi z dobrim razpoloženjem gledali na komunistične priprave in to zaradi brihtne nade, da bodo lahko oni pobrali sadove setve nezadovoljnega podtalnega gibanja. Pri temki v obrekovanju okupatorja in v lahkonem rodoljubnem govorjenju, kateremu so svoje glasove primešali sami komunisti, se je ustvaril prav kmalu splošen koncert in le malo jih je bilo, ki so predvidevali, kako se bo vse to končalo.

Drži tedaj to zgodovinsko dejstvo o usodni napaki in nerazumevanju. Komunistom so dajali konkretno pomoč nekoliko skoraj vsi, ti pa so se naravnost podali k svojim načrtom revolucioniranja dežele.

Za to prevratništvo so torej več ali manj odgovorni vsi, razen nevedno ljudstvo. Seveda pa ta odgovornost narašča v razmerju s stopnjo kulture in socialnega položaja, ki ga vsakdo zavzema.

Danes je pozno vreči na dan opravičila in je smešno predstavljati se za nevedneže, ko pa so se vsi zavedali, da gre za zakrivljeno politiko v škodo Italije. Odgovorni elementi so zavzeli stališče in zagovarjali obrazec — po-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Visoki komisar odprl šolsko kuhinjo za 2000 otrok

Ljubljana, 5. nov.

Včeraj ob 12.30 je bila odprta ob navzočnosti Visokega komisarja in predstavnikov mestnih oblasti šolska kuhinja, ki jo je za XXI. leto organiziralo in uredilo zvezno poveljstvo ljubljanskega GIL-a. Pri otvoritveni slovesnosti, ki je potekala v skrajno skromnem obsegu v ljudski šoli na Vodovodni cesti, so bili razen Visokega komisarja navzoč zvezni tajnik Orlandini, general Montagna kot zastopnik poveljnika armadnega zbora, predstavnik škola, župan general Rupnik, zaupnik ženskega fašija, kvestor, zvezni podpoveljnik GIL-a z načelnikom glavnega stanja, pokrajinski šolski nadzornik in druge osebnosti.

V šolski dvorani je ravnatelj Wagner toplo pozdravil Visokega komisarja in se zahvalil za vse, kar je fašistična vlada storila za otroke, po trebnem pomoči, in mu zagotovil, da bodo on in ves učiteljski zbor nadaljevali s svojim lojalnim delovanjem v korist šole in učenec v nameri, da bi tudi s tem dali zgovorno priznanje za vse, kar je fašistična vlada storila za slovensko mladino.

Visokemu komisarju sta izrazila toplo zahvalo tudi ravnatelj deške in ravnateljica deklške ljudske šole. Vsem se je zahvalil Ekse. Grazioli, ki je posebno poudaril, da je po Ducejevemu namenu v Ljubljani uredilo kuhinjo za plemeniti namen in s precejšnjimi stroški, da bi mogla večina potrebnih otrok uživati dobroto kuhinje. Potem je povabil navzoče kakor tudi gojence, naj izrazijo svojo hvaležnost Duceju in svoje priznanje zveznemu tajniku, zveznemu podpoveljniku in

njegovim sodelavcem za vse, kar so storili v korist nepremožnih otrok.

Zvezni podpoveljnik se je zahvalil Visokemu komisarju za njegove besede in podporo, ki jo ob vsaki priložnosti izkazuje pobudam stranke in mu zagotovil, da bo GILL skrbel in pospeševal z vsemi sredstvi to delovanje, za katero hoče Duce, da se razvije do skrajnih možnih meja.

Takoj nato so šli Visoki komisar, zvezni tajnik in drugi oblastniki v dvorane pritličja, kjer je bilo že veliko dečkov in deklic zbranih ob mizah. Ko so se pojavili, so otroci vstali in pozdravili po rimsko, nakar je mala deklca izrazila Visokemu komisarju zahvalo v imenu vseh prisotnih in mu izročila šopek rož.

Visoki komisar je imel na otroke besede pri srčnega pozdrava in jih opomnil, da dolgujejo zahvalo za darove, ki jih prejema. Po blagoslovitvi prostorov je po molitvi so otroci obedovali, Visoki komisar pa je pregledal vse prostore in kuhinjo.

Med obiskom je ravnatelj šole sporočil Ekse. Grazioliu, da so vsi otroci z rednimi izjemami zahtevali, da jih vpišejo v GILL. Visoki komisar

Jabolka so zlasti pozimi izvrstna hrana

Ze od nekada so imeli jabolka kot dobro zdravilo za poživitev živčevja zaradi obilice fosforja. Zato se priporoča uživanje jabolk zlasti ljudem, ki si služijo kruh z napornim delom z glavo. Jabolka pa pospešujejo tvorbo krvi, kisline pa, ki jih plod vsebuje, preprečuje razne bolezni. Tudi na vitaminih se jabolka bogata.

Vsako sadje, posebno se jabolka uživamo surova in če le mogoče neuplujena. Seveda so tudi razni kompoti in druge prikuhe odlična in zdrava jed.

Po mestih je gotovo najtežje vprašanje, kako hraniti jabolka, da jih obdržimo čim dlje in ostanejo zdrava. Navadno vidimo jabolka med oknom, kjer je zanje najneprimernejši prostor, saj so stalno izpostavljeni preminjanju toplote.

Najprimernejša shramba je dobra, zračna, neprepušča in neprevlečna klet. Tu lahko priredimo posebne police, na katere zložimo sadje v 1 ali več plasteh, lahko pa jih hranimo tudi na kupu. V prvem slučaju lahko sadje večkrat nemoteno pregledamo in odstranimo vse nagnjeno sadje; pač pa oddajajo jabolka razložena po policah hitro vodo, se zgrbnčijo in zgube na teži. Na kupu imamo sicer več dela z prebiranjem, a tu jabolka ne izhlapevajo toliko vode in ostanejo bolj sočna. Vrste s hrupovo kožo kot kanadke in kosmaki se bolje obdržijo na kupu.

Nekateri jabolka pred shranjevanjem zbršejo, kar je popolnoma napačno, saj s tem odstranijo masno-vosčeno plast, ki brani sadje pred gnitlivo in drugim glivičastimi boleznimi.

Pred vzgimovanjem je treba vsako jabolko prav skrbno pregledati in odstraniti vsa obtočena, črvena, bolna, krastova ali kako drugače poškodovana jabolka, ki jih preje porabimo. Samo popolnoma zdrava spadajo v shrambo.

Prostor, kjer sadje shranjujemo, ne sme biti pretopel. V taki shrambi se glivice hitreje razvijajo.

Razdeljevanje oblačilnih nakaznic

Danes v četrtek 5. novembra t. l. bo mestni preskrbovalni urad pričel dostavljati oblačilne nakaznice na dom upravičencev z izjemo pripadnikov vojaških sil, ki morajo dvigniti karte v uradu. Kot je bilo že javljeno, se smejo oblačilne nakaznice uporabljati od 6. novembra 1942 in veljajo do konca leta 1943. Imamo samo dve vrsti nakaznic in sicer sive barve za osebe, ki so že dovršile 4. leto in rožnate barve za otroke od 1. do dovršenega 4. leta. Otroci do enega leta karte ne dobe.

Prejem oblačilne nakaznice mora podpisati vsak osebno, ali družinski glavar ali pa odrasla oseba v družini za člana družine. Podpis morajo biti čitljivi tako, da se kasneje lahko ugotovi, kdo je prevzel oblačilno nakaznico. Osebe, ki so prišle v Ljubljano po 11. aprilu 1941., morajo podpisati posebno izjavo, ki jo priložijo oblačilni izkaznici. Če bi pa taka oseba slučajno ne dobila priloženo izjavo, naj jo zahteva od raznašalec. Predno gori navedene osebe ne izpolnijo omenjene izjave, jim dostavljalec ne sme izročiti oblačilne nakaznice. Cena oblačilne nakaznice znaša 1 lito.

Naprosamo upravičence, da je v dnevi dostave vsaj en član družine, ki je zmožen podpisati prejem oblačilne nakaznice doma in da ima pripravljeno denar. Reklamacije za prejem oblačilnih nakaznic pa bo prevzemal urad šele po končani razdelitvi.

Posebej pa opozarjamo, da naj družinski glavarji oziroma osebe, ki bodo prevzemale oblačilne nakaznice, vrnejo vse nakaznice onih oseb, ki so začasno ali stalno odsotne in to zabeležijo na hrbtni strani potrdila. Pri stalno odsotnih je navesti tudi razlog odsotnosti in kraj bivanja. Začasno odsotni pa bodo dobili oblačilne nakaznice kasneje na uradu.

Sporočilo pokrajinskega Dopolavora

Pokrajinski Dopolavoro sporoča: Z dnem 28. oktobra izgubijo veljavo vse izkaznice Dopolavora, ki so bile izdane v teku tega leta slovenskim državljanom v Ljubljanski pokrajini.

Zaradi tega se od 29. oktobra naprej ne more nihče smatrati za člana organizacije Dopolavora.

Kdor bi želel ostati vpisan tudi XXI. letu, mora predložiti novo prošnjo za vpis.

Obrazci za tako prošnjo se dobijo pri pokrajinskem Dopolavoru in pri občinskih Dopolavorih ter pri tajništvih javnih uradov in ravnateljstvih podjetij.

Je z besedami živega zadovoljstva pohvalil delovanje in korist šole.

Ko je odhajal iz prostorov šolske kuhinje, je prihajala druga skupina dečkov, da bi prišla na vrsto. Tudi s to skupino sta se Visoki komisar in zvezni tajnik pogovarjala.

Samo v tej šolski kuhinji bo dobivalo obed okrog 2000 otrok. To je visoka številka, ki je zgovoren dokaz za napore, ki jih fašizem žrtvuje na tem področju za tukajšnje prebivalstvo.

jajo, poleg tega pa tudi sadje prehitro zori. Zamojati kemično-fiziološki pojavi povzročijo, da doseže odtrgan plod slej ali prej ono stopnjo razkroja, ki mu pravimo druga zrelost ali mednost. Seveda se s tem to delovanje ne konča, pač pa se razkrajanje nadaljuje dokler sad ne strohni. Da ta čas čim bolj podaljšamo, hranimo jabolka v hladnih +2 do +5° C toplih prostorih.

V prostoru, kjer imamo sadje, ne smemo hraniti drugih močno dišečih stvari kot na primer kislega zelja, petroleja, bencina itd., da se sadje ne navzame tujega vonja.

Dostikrat pa je shranjevanje sadja po mestih v kletih ali v posebnih shrambah nemogoče, ker teh ni ali pa so neuporabne. Tu si pomagamo z drugimi prostori, navadno z nekurjenimi sobami. Tudi tu uredimo primerne police, ali pa zložimo jabolka v lesene zaboje. Seveda moramo v tem slučaju sadje še bolj skrbno odbrati, predno ga vložimo. Zgodi pa se, da navzlic pazljivosti gnije kakšno jabolko, ki okuži tudi ostale. Da pa se temu izognemo, zavijemo vsak sad posebej v časopisni papir in ga tako osamljenimo vložimo. Namesto v papir shranjujemo jabolka v suhem žaganju ali v mivki, vendar se tudi tu ne smejo plodovi med seboj dotikati.

V zaboj nasujemo za prst mivke ali žaganja, na katerega zložimo v vrstah jabolka. Ko je dno polno, nasujemo zopet žaganja, da izpolnimo prazen prostor in je tudi na jabolkah vsaj za pet žaganja. Slično zložimo drugo, tretjo in ostale vrste. Namesto v zaboj zlagamo jabolka tudi v sod.

V suhi shrambi pokrivamo sadje na policah s papirjem, da preprečimo preveliko izhlapevanje. Lahko pa postavimo v shrambo posodo z vodo. V vlažnih prostorih pa odvezamo odvisno vlago z živim apnom.

Svetloba v sadni shrambi ni potrebna, ker se sadje bolje obdrži v temi. Svetloba pospešuje namreč razkrajanje sadja.

Z nekaj dobre volje in s pravilnim ravnanjem, bomo prav lahko obdržali sadje, zlasti jabolka do prvih pomladanskih mesecev, ko nam bo sadje za menjala že prva zelenjava.

Prenos bivših jugoslovanskih državnih papirjev

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino sporoča, da se z ozirom na čl. 7 sporazuma podpisanega v Berlinu dne 22. julija 1942 državni papirji bivše Jugoslavije, ki se nahajajo na tako prejšnjem kot anektiranem ozemlju ene izmed nasledstvenih držav bivše Jugoslavije in ki pripadajo fizičnim ali pravnim osebam, ki imajo svoje domovinstvo in svoj stan v prvotnem ali priključenem ozemlju druge nasledstvene države, lahko prenesejo na osnovi predhodne odobritve pristojnih organov nasledstvene države, kjer so ti papirji deponirani.

Za papirje, prijavljene v smislu kr. dekreta z dne 1. junija 1941 št. 492, ki so deponirani pri »Banca d'Italia« v Ljubljani, daje dovoljenja Pokrajinski urad državne blagajne Ljubljana, Puciničeva ulica 9.

V ta namen morajo prosilec vložiti prošnjo na navadnem papirju s potrdilom o njih pristojnosti in sedežu na prvotnem ali priključenem ozemlju druge nasledstvene države.

Slično se bo pokrajinski blagajniški urad pobrigal za hitro rešitev prošnji za prenos, ki bi jih predložile fizične ali pravne osebe, ki pripadajo tej pokrajini, za prenos vrednostnih papirjev v njih lasti, ki so deponirani v priključenih ozemljih drugih nasledstvenih držav. Tudi take prošnje se sprejemajo na navadnem papirju in morajo biti opremljene s potrdilom o sedežu in pristojnosti prosilca.

(Nadaljevanje s 1. strani)

zneje so se izdajali za neodgovorne — ki si ga moramo prav dobro zapomniti: »Boljši s komunisti kakor pa s Italijani.« In to stališče se sedaj zagovarjajo tako imenovani nacionalistični odseki. Drugi obrazec je bil: »Ni treba obtoževati komunistov, ker so tudi oni Slovenci.«

S takšnimi načeli so zavezali oči ljudstvu in so ga peljali neizogibnim katastrofam nasproti.

To ubogo ljudstvo, ki ni na univerzi poučevalo, kaj je komunizem, ta del ljudstva, ki ni niti najmanj vedel, kaj je kolhoz ali pa ljudski komisar, je bilo nato izdano in je moralo plačevati račune, dasi ni niti najmanj slutilo, kaj se dogaja, plačevati je moralo z zaplembami in terorizmom, z lažnimi ovadbmami in usmrtitvami, to je s celo dolgo vrsto strašnih in krvavih nasilstev, s katerim se komunizem navadno uveljavlja, da bi se nato na razvalinah naroda proglasil za rešitelja ljudstva.

Tisti, ki ni hotel ali vedel predvidevati poprej, je sedaj nem opazoval vse to s strašnim obrazom. Vendar pa ni nikdo mignil, da bi šel na pomoč tem nesrečnim kmetom, katerih kuligra se je napolnila z vsemi svojimi strahotami in v nepopravljivem razmerju.

Nato je marsikdo pomislil, da bi naloga italijanske vojske mogla biti uničenje komunizma. Prav gotovo! K temu pa naj tudi še dodamo, da je naloga naše vojske še širša in ta je uničiti sovražnike Italije, pa naj bodo komunisti ali ne. Če bi bili sovražniki Italije tudi protikomunisti, je jasno, da jih mora italijanska vojska uničiti na isti način.

Da pa ostanemo pri zgodovini tudi v tej točki, je treba podčrtati, da vojska ni prišla v to pokrajino, da bi, kakor se to pravi, za Slovence šla po kostanj v ogenj. Ni bila in ni navzoča, da bi uničevala porajajoče se podtalno gibanje, medtem pa bi se Slovenci zabavali, da bi ga razplamtevali aktivno ali pa z molkom.

Komunizem je bil pojav, ki ga je bilo treba likvidirati na političnem poprišču, če bi bila volja za to, in sicer poprej na tem poprišču, kakor pa na policijskem poprišču. V tistem trenutku pa, ko so se rajši odločili za nered, kakor pa za sodelovanje, so posledice morale biti tiste, kot so.

O teh posledicah pa si ni treba domišljati, da so italijanski vladi povzročale čezmerne skrbi in to iz dvojnih razlogov.

Fašistična vlada je predvsem v največji meri vlada reda po svoji definiciji; zato bi ji bilo vsekakor ljubše izogniti se nesrečam nereda. To je bila pomirjevalna naloga. Ko pa je vlada ugotovila, da gre za rešitev vprašanja ne v smislu sodelovanja, ampak za rešitev policijskega vprašanja, tedaj je morala vlada nekoliko opazovati, da bi ugotovila vse nevarne elemente ali pa zanesljivo, ker so se tako odkrito razodevali. Boljši je vedno sovražnik od navideznega prijatelja. Ko pa so v gotovem času po taktični zmoti ali pa zaradi tega, ker jih je zapeljala strast, navidezni prijatelji vsi prešli v nasprotni tabor, se je položaj osvetlil in tedaj je bilo treba odstraniti nekaj sto ali nekaj tisoč sovražnikov več.

Druga vrsta misli pa je tale: do protikomunističnega nastopa ne bi bilo nikdar prišlo in ne bi rodilo končnih sadov, če bi je pripravljali poprej med doktrinarji in politiki, medtem ko sedaj daje sado, ko je izšel iz same krvi ljudstva kot vprašanje ohranitve življenja in morale. Uveljavil se je kot križarska vojska civilizacije.

To je lep nauk za vse tiste, ki so se dolgo držali zadrž in sicer iz temnih računarskih razlogov, iz razlogov zgrešenega političnega računa, iz razlogov protitalijanske zavisti, zaradi brezbrzičnosti pri raztrgivanju početnikov sovjetske »revolucije«.

Ti še mogoče čakajo na ukaze iz Londona. Toda ljudstvo se ni moglo dati pobijati v pričakovanju njihove lagodnosti, da bi jim sledilo v njihovih nesmiselnih namenih in zato je moralo samo poseči po sredstvih, da uveljavi pravico. Kdor je moral prenašati umore in bedo, je z vsem prepričanjem s protikomunizmom.

Ni pa moči prisegati na uradni protikomunizem, ki se je izčimil iz političnega oportunitizma. Ni treba biti star volk, da se lahko razume, da se ta protikomunizem ni ustvaril zato, da bi delal uslugo italijanski vladi. Rodil se je zelo pozno in se je obesil zadrž iz potrebe, ki se je najprej čutila na deželi, pozneje pa v mestu v obrambi proti največji nesreči, ki je tedaj doletela to ljudstvo na deželi.

Uradni protikomunizem je protikomunizem denarnežev od včeraj, ki so utrujeni in ki so mogoče navrtani. To je protikomunizem plahih, ki se hočejo trenutno navdušiti s pogumom. Tak pristaneček je vedno negotov in nezanesljiv pri ljudeh, ki se čutijo osumljeni in si ne upajo odvrtni svojih usod od glasov iz Londona, Moskve ali pa iz drugih sumljivih virov.

Po vreščanju revolucionarnega zvona nas ne prepriča končno niti zvonjenje tega drugega zvona.

Sanje in resnica

O iskrenosti teh izjav si ne moremo ustvariti nobene prave sode. Najbrž je Canevero želel sporazum iz zgolj gospodarskih razlogov, verjetno pa je, da se je med fašodsko krizo hotel prikupiti Angležem in odstraniti sleherni nezaupanje s te strani. Zveze med Italijo in Anglijo pa so kmalu prejele še novo okrepitev. Sporazum, ki sta ga Anglija in Francija sklenili o gornjem Sudanu dne 21. marca 1899, so v Rimu razlagali tako, kakor da je s to pogodbo bila notranjost Tripolitanijske prepuščena Franciji in kaj takega bi Italija morala smatrati za spremembo dejanskega stanja (statusa quo) ob Sredozemskem morju. Italijani pa so že dolgo gledali na Tripolitanijski kot na svojo posest in so se zelo vznemirjali nad vsem, kar se je tam moglo prigoditi. Poskusili so pri angleški vladi doseči izjavo, češ da Anglija odobrava italijansko stališče in v ta namen so skušali pridobiti tudi pomoč Nemčije. Toda iz vsega tega ni bilo nič, ker si Salisbury ni hotel vezati rok za bodočnost. Delcasse pa je lahko spravil dobro karto in je Italiji sporočil zagotovilo, da Italija nikakor ne bo nikjer našla Francije na svoji poti, kadar koli bi postavili svoje zahteve na Tripolitanijsko.

Tako smo pregledali razpore v trojni zvezi in lahko ugotovili, da so se te zveze že zelo spremenile in da niso bile takšne, kakor so bile v Bismarckovem času. Toda zanimivo je ugotoviti, da je do sličnih pretresov prišlo v zavezništvo med Francijo in Rusijo. Tako je carjev mirovni proglas v času krize okoli Fašode zelo slabo vplival na Francijo je vrgel senco na zvezo med francosko republiko in Rusijo. Francosko ljudstvo si je sedaj bilo na jasnem, na kakšno carjevo pomoč bi moglo računati pri boju za povrnitev izgubljenega ozemlja. Francozi so bili jezni in užaljeni in zato v tem času nikdo ni maral kupovati obveznic iz ruskih posojil v Franciji.

Seveda je francoska vlada morala računati z drugimi dejstvi in okoliščinami ter se na razpoloženo francosko ljudstvo ni mogla ozirati. Vojaška zveza z Rusijo je bila sklenjena za čisto določeno primere in položaj v letih 1898—1899 ni bil tak, da bi se Francija

mogla odreči temu zavezništvu. Trojna zveza sicer resnično ni bila tako pomembna, kakor v preteklosti. Toda med Francijo in Anglijo so se zveze zelo poslabšale in nikdo ni vedel, kakšno stališče bi v primeru hujšega spora zavzela Nemčija. O tem so se francoski vojaški voditelji pogovarjali z ruskim vojnim ministrom Kuropatkinom, ko je v oktobru 1898 obiskal Pariz. Tedaj je bilo sklenjeno, da naj ostane vojaški dogovor tak, kakor je bil poprej, samo v tem oziru se naj izpolni, da bi bilo določeno, koliko moštva mora vsak član zavezništva postaviti na bojišče v primeru potrebe.

Medtem pa je iz avstrijskega notranjega položaja stopilo novo vprašanje v ospredje. Opažal se je strah, kaj bi se zgodilo, če bi habsburška monarhija zaradi svojih notranjih težav razpadla. Vsekakor bi se trojna zveza razšla. V monarhiji bi se začel narodnostni boj in vsekakor bi nemška vlada v Berlinu sklenila prisvojiti si nemške pokrajine habsburške monarhije. V tem primeru bi skoraj gotovo izbruhnila evropska vojna, ker bi Rusija nikakor ne mogla dopustiti, da bi Češka prešla pod berlinsko oblast.

Ko sta Francija in Rusija sklenili zavezništvo, nista predvidevali razvoja v Avstriji tako, kakor se je to godilo v letih 1896 do 1899. Dogovorjeno je bilo celo, da naj zveza med Rusijo in Francijo ostane v veljavi samo toliko časa, dokler bo obstajala trojna zveza. Če bi Avstrija razpadla, bi trojna zveza nehala in konec bi bilo tudi francoskoruskega zavezništva. In to bi povzročilo, da se zgodilo v trenutku, ko bi bila Evropa pred novo vojno in bi bila trdna zveza med obema državama bolj potrebna kot kdaj koli poprej. Da bi razjasnil ta vprašanje, je zunanji minister Delcassee nenadoma odpotoval v Petrograd (avgusta 1899). O njegovih razgovorih v Petrogradu se je moglo le malo ali nič izvedeti. Kdo je mogel Delcasseeja obvestiti o tem, kaj se lahko zgodi v Avstriji? Najbrž Kramarjev članek v francoski reviji ni mogel napraviti takega vtisa. Zato bo verjetneje, da so se zlasti Rusi, ne pa Francozi, prestrašili zaradi bližnje krize v Avstriji in da se je Delcassee moral podati v Petrograd na ruski poziv. O tem obstopu vsaj eno pričevanje in sicer izpisek iz dnevnika generala Kuropatkina. Kuropatkin je bil

sprejet pri carju v oktobru 1898 in je vsebino razgovora takole popisal:

»Poudarjal sem, da mi ne moremo storiti mnogo za mir, dokler ne bomo zasedli Carigrada in Dardanel. Tedaj bomo imeli dovolj moči in dovolj možnosti za zvezo z drugimi slovanskimi državami in mogli bomo postaviti temelje za federacijo med slovanskimi državami in nami. Tedaj bomo uničili načrte Viljema II., ki hoče Turčijo potegniti na svojo stran in proti nam. Prav tako hoče prikleniti nase Rumunjo, nato pa še Srbijo in Bolgarijo in mi bi nazadnje, če bi prišlo do vojne med trojno zvezo in dvojno zvezo, mogli doseči komaj to, da bi te države v tej vojni bile nevtralne. Naša zasedba Dardanel bi pospešila razpad habsburške monarhije. Tedaj bi lahko prepustili nemške avstrijske pokrajine Nemčiji, Nemčija pa bi morala Franciji vrniti Alzacijo in Lotaringijo. Poudaril sem carju, da Nemčija tega ne bi hotela storiti prostovoljno. Obrambna moč Nemčije je tako velika, da bi se po razpadu Avstrije ponesrečil napad Rusije, Francije in zavezniških slovanskih držav na Nemčijo. Vsekakor bi bilo vse odvisno od vojaških poveljnikov z dveh strani. Najugodnejši trenutek pa bo prišel tedaj, kadar bo Nemčija zapletena v vojno proti Angliji in Ameriki. Do te vojne pa bo prišlo, ker nemška industrija vedno bolj narašča in si bo Nemčija morala iskati novih trgov po svetu.«

Te pripombe in izjave, vsaj nekoliko pojasnjujejo vse, kar se je razpravljalo na ruskem dvoru. O vsem tem pa je v zgodovini navedenih zelo malo podatkov. V ruskih arhivih se v teh časih najdejo spisi o tem, kako je Rusija dajala pobudo za zblizanje med Francijo in Nemčijo, zagovarjala je zavezništvo med obema državama na ta način, da bi Nemčija vrnila Franciji Alzacijo in Lotaringijo, v zameno pa dobila francoski Kongo ali pa kakšno drugo kolonijo. Ali so Rusi resnično predlagali kaj takega, kar omenja Kuropatkin v zvezi s primerom, če bi razpadla avstrijska monarhija? Ili je Delcassee bil pripravljen sprejeti kaj takega? Resnično je Delcassee nato izrazil misel, da bi pristal na pogajanja z Nemčijo v tem smislu.

(Dalje.)

Lepa slovesnost na vojaškem pokopališču

Ljubljana, 4. novembra.

Včeraj dopoldne je bila na italijanskem vojaškem pokopališču v Ljubljani slovesnost polaganja vencev na spomenik, ki je v središču pokopališča, kjer so trupla vojakov, umrlih med vojno 1915-1918 in med gveriljo proti komunističnim roparjem v Sloveniji. Ob strani spomenika je stala godba mestne posadke, skupina skvadristov v orožju in oddelek čet mestne posadke. Za vsak odsek grobov je Zvezni tajnik določil eno fašistično ženo, da položi cvetje na grob junaka padlih vojakov.

Ob 10 je prišel na pokopališče Visoki komisar, ki ga je spremljal Zvezni tajnik, general Montagna, ki je zastopal tudi poveljnika armadnega zbora, župan general Rupnik in podžupan com. Tranchida, kvestor, podnačelnik glavnega stana armadnega zbora, pokrajinska zaupnica ženskega fašija, tajnik fašija Ljubljane in druge civilne in vojaške osebnosti. Ko je skupina oblaeti stopila v sveti prostor, se je podala pred pi-

ramido, ki spominja na žrtev italijanskih bojevnikov, je godba zaigrala himno Plave in oboroženi oddelek so izkazali čast z orožjem. Prapor ljubljanskega fašija je bil ob strani spomenika v spremstvu skvadristov, ki so se vojskovali v več vojnah.

Visoki komisar, Zvezni tajnik, general Montagna in župan Ljubljane so položili lorvorje vence in so nato pozdravili po rimsko. Ko se je razvijala ta kratka slovesnost, so fašistične žene sipale cvetje na grobove tako, da je imel vsak grob svoje cvetje v spomin in zahvalo. Kot začarani so se ozirale vejice, ki pokrivajo grobove in se povezale s cvetjem, ki so ga polagale plemenite roke fašističnih žena na grobove. Po pozdravu pred grobovi padlih med veliko vojno se je Visoki komisar in ostale oblasti podal pozdravit grobove padlih v Sloveniji, nato pa je z dejanjem plemenitega tovarišta pozdravil kostnico avstrijskih padlih. Tudi tu, kjer je žarek plamen v žaroh, so položili vence cvetja Visokega komisarja in župana in je bilo izkazano spoštovanje mrtvim.

Eksc. Visoki komisar se je udeležil izročitve plamena bataljonu Nizza

Visoki komisar je včeraj dopoldne posetil vojašnico, kjer so nastanjeni skvadristi bataljona »Nizza«, da prisostvuje obredu izročitve plamena, ki ga je poklonil general Ezio Garibaldi, odposlanec skupine Nizardo iz Brescie. Obred, ki se je razvil v okvirju vojaške resnosti, so prisostvovali generalni poročnik Montagna, ki je zastopal tudi poveljnika armadnega zbora, Zvezni tajnik, podnačelnik Glavnega stana 11. armijskega zbora, glavni tajnik skupine Nizardo in druge vojaške oblasti.

Sprejet s predpisanimi znamenji, je Ekscel. Grazioli, ki ga je ob enem z generalom Garibaldi-jem in drugim oblastmi pozdravil poveljnik bataljona, 1. senjor Tebaldi, vstopil na obirno dvorišče vojašnice, okrašene z vencem in zastavicami, kjer je bil postrojen v orožju bataljon, katerega je predvedel centurion Bellomo. Ko je obšel železno vrsto, je general Garibaldi izročil nosilec plamen in je ob enem naslovil skvadristom povzdigujoče besede prostovoljskega duha ter naslovil pozdravne besede v svojem in v imenu Načelnika glavnega stana Milice, poudarjajoč svoj ponos, da ima pod svojim poveljstvom bataljon Nizza. Podrobno je opisal duhovni pomen plamena, ki je od Garibaldinske epopeje preveval duše legionarjev

in ki še vedno traja v tradiciji junštva in slave. General Garibaldi je pokazal cilj, ki se zdi sijajen kakor zastava in ki bo dosežen za vsako ceno. Svoje plameneče besede je končal s pozdravom Nj. Vel. Kralju in Cesarju ter Duceju. Močni zvoki Garibaldijeve himne so zadoneli in zaključili resni obred, ki je zaradi svoje globoke vsebine, vere in ljubezni prevzel značaj obreda.

Visoki komisar, general Garibaldi in drugi oblastniki so se nato napotili v vojaško bolnišnico, kjer so jih sprejeli ravnatelj, vojaški kaplan in sanitetni zbor. Tu je general Garibaldi izročil vojni križec za hrabrost vojaku Arigu Megriju ki je bil ranjen v akcijah proti komunistom. Nagovoril je vojaka s pohvalnimi besedami ter se nato pogovarjal tovariško z vrlo črno erajco, Eksc. Grazioli, general Garibaldi in drugi zastopniki oblasti so se mudile drug za drugim pri vzglavju ranjenec, ter so za vsakogar imeli besede vere in tolažbe.

Poset je bil vršil v ozračju plamenečega navdušenja in s tem je bila potrjena še enkrat neizčrpna vera junških bojevnikov, ponosnih na darilo Domovine. Ti vojaki imajo samo eno željo: da bi čimprej zopet zavzeli svoje mesto v boju in v slavi.

Strašna smrt župana Bulca in tovarišev

Uradni zapisnik o poškodbah in vzrokih smrti izkopanih žrtev, ki so jih mučili in ubili partizani

Ekshumacija teh žrtev je bila 28. oktobra 1942., ter so pri tem sodelovali in bili prisotni kot prič: Brulc Janez, sin umorjenega bivšega župana, Babnik Nande, vojaški korat, M.V.A.C., Udovc Franc, Zajčji vrh štev. 2, Lojk Anton, Zajčji vrh štev. 11, Bartolj Jože, Stopišče štev. 4. Ze ob priliki ekshumacije pokojnih žrtev so priče mogle ugotoviti neštete poškodbe na truplih, katere so rignole biti zadane le od divjaške grobe nasilnosti. Župan Brulc Franc, je ležal v približno 1,20 m dolgi jami na trebuhu, noge je imel upognjene v kolenih nazaj. Na hrbtu in deloma na vratu mu je ležala velika skala. Nekaj metrov nižje sta v skupni jami ležala županov sin Jožef Brulc in posestnik Turk France zvita drug ob drugem; tudi ta jama ni bila dosti daljša od prve. V bližini in tudi v jamah je bilo najti sledove ognja — zoglele ostanke polen itd.

Da bi se strokovno zdravniško ugotovilo poškodbe na truplih pokojnih žrtev, je bil naprošen g. okrajni zdravnik dr. Korbar A., da pregleda trupla in da strokovno ugotovi nasilne poškodbe na truplih pokojnikov. Pregled se je vršil dne 29. oktobra 1942. v Stopišču pri mrtvašnici. Trupla so bila v glavnem prav dobro očuvana, ter je bila mogoča identifikacija poedinih žrtev.

Pri pregledovanju poedinih trupel je bilo na posameznih truplih ugotoviti sledeče poškodbe, ki so z gotovostjo bile zadane nasilno:

1. Na truplu pokojnega župana Janeza Brulca je bilo mogoče ugotoviti sledeče: Na glavi zdrobljene nosne kosti, oči in veke grobo iztirgane, porazane ali posekane zgornja in spodnja ustnica, jezik iztrgan ali pri korenu izrezan, ker ni bilo mogoče ugotoviti niti ostanke jezika, odrezano ali odtrgano levo uho. Na desni strani obraza popolnoma zdrobljena spodnja čeljust in lična kost. Na trupu spredaj obširne rdeče podpludbe, deloma ožgana koža in površni defekti, kot posledica silnih udarcev in paljenja z ognjem. Na desni roki manjkajo prvi trije prsti, na levi dva prsta. Nobena teh poškodb ni bila naravnost smrtna, tako, da je mogoče skoraj z gotovostjo soditi, kar kažejo tudi nekatere poškodbe, da je bil še živ zakopan.

2. Na truplu sina prve žrtev Brulc Jožefa je bilo ugotoviti: na glavi, oči z okolnim tkivom grobo iztaknjene, nos popolnoma zdrobljen, levo

uho odtrgano, desno uho do polovice odsekano, spodnja čeljust popolnoma zdrobljena, isto deloma tudi zgornja čeljust. Desna roka na treh mestih zlomljena. Na levi podlaktici močne poškodbe in podplute. Pokojnik je umrl verjetno vsled poškodbe možganov, kot posledice silnih udarcev po glavi.

3. Truplo tretje žrtev Turk Franceta, posestnika iz Zajčjega vrha štev. 6, kaže sledeče nasilne poškodbe: na glavi — na čelu velika rana, desna lična kost popolnoma zdrobljena, levo oko z okoliško izbitno iz lobanje, odbita ali odtrgana desna polovica nosu; najtežja, smrtna poškodba je zadaj za levim ušesom, na tem mestu je popolnoma zdrobljena lobanja in gotovo tudi poškodovani možgani. Desna roka v zapestju zlomljena, zlomljen je tudi palec na tej roki. Na obeh rokah so na obeh zapestjih globoke odrgnine, kot posledica vrvi ali verige s katero je moral biti pokojnik zvezan.

4. Truplo pokojnega Vidmar Antona, rojenega 12. I. 1912. iz St. Jošta štev. 15 kaže, da je bil pokojnik z vehementno silo udarjen po glavi tako, da mu je ta sila zlomila tilnik, kot posledica tega udarca je tudi popolnoma zdrobljena desna stran obraza.

5. Na truplu Vidmar Lojzeta, roj. 23. III. 1913. iz St. Jošta štev. 15. je na glavi ugotoviti, da ima popolnoma zdrobljen zatilnik in je bila ta poškodba gotovo smrtna. Na obeh rokah ima hude poškodbe — desna je v komolcu vsa zbita, leva ima popolnoma zdrobljeno zapestje.

6. Na truplu pokojnega Ovniček Franceta, roj. 11. XI. 1905. iz Zajčjega vrha štev. 4, je spredaj na prsih — za prsi nad in znotraj prene bradavice na levi strani vidna urezna rana, ki ega skozi srce in je vidna tudi na hrbtini strani na odgovarjajočem mestu; soditi je, da je bil s silo zaboden ležeč na hrbtu. Razen te smrtno poškodbe ima pokojna žrtev popolnoma zdrobljeno desno zapestje.

Razen teh naštetih poškodb je na vseh truplih najti sledove pečenja z ognjem in podpludbe na mnogih mestih po telesih, ki kažejo, da so bile vse žrtve prav kanibalsko mučene, predno jih je smrt rešila trpljenja.

Stopišče, dne 29. X. 1942.

Dr. Korbar, sanitetni referent v Novem mestu.

Botanični vrt v lepoti jesenskih barv

Ljubljana, mesto vrtov in nasadov, ima v svoji sredi še en biser, ki pa ga meščani kaj malo poznajo. Ta je botanični vrt. Prvi zvončki, znamenili pomladi, prve trobentice in vijolice se odpro najprej na botaničnem vrtu. Tudi jesen, čas prelestnih barv, se v tem vrtu najprej opazi, ko prejenja cveteti planinska flora, čeprav so ostale cvetice še v bogatem razkošju cvetov. Tedi vemo, da je jesen blizu...

Mrzla megla oktobrskih dopoldnevo ovija vrhove stoletnih dreves in brani sončnim žarkom, da bi s toploto pobožali zadnje jesenske rožice, ki se stiskajo pod blede zelenimi listi in trepetajo od mrzle megle. Jesenske astra ali nebine, se s svojimi kot poletno nebo modrimi in od poljubov mrzle rose mokrimi cvetovi obračajo za božajočimi sončnimi žarki. Tudi jesenski podleski odpro na široko cvetne čase, da bi jim zadnji čmrlji — trubadurji prinesli zaželeni cvetni prah, da bi jim ne bilo treba zadovoljiti se s lastnim pelodom. Korčki, ti nežni znanilci jeseni, povečajo trudne in mokre glavice. Le sončni žarek, ki se prikrade skozi orumenelo listje dreves zdrami zaspanka, da zadrži opojno okolje nje. Tudi temu so ure že štete, še nekaj dni in trudna glavica bo za vedno zaspala. Sem in tja vidimo vitkostelbne japonske anemone, ki z belimi in rožnatimi cvetovi krase jesen v botaničnem vrtu. Vsako noč umre nekaj teh rožic, tako, da bo ostal vrt kmalu popolnoma prazen.

Vendar pa je vrt navzlic temu zanimiv. Sedaj zore ali pa so že dozoreli prav različni plodovi. Koliko plodov drobnih in karminastopokasko rdečih ima samo nešpicevec (cotoneaster). Med temnozelenimi listjem se rdeči plodovi lepo odražajo in so kot primerni za vazo. Tudi različni trni (crataegus) so polni dobrot za lačne ptičje kljune. Med njimi so najzlasnejši kosi, ki hočejo povsod prvo mesto. Gotovo so si v svesti, da imajo na botaničnem vrtu že domovinsko pravico.

Pa ne samo plodovi, pač pa tudi semena drugih rastlin so zanimiva. Med njimi imamo neke vrste rastlino, ki napravi precej velike semenske glavice. V njih je na stotine semen, katera imajo za padala dolge svilene nitke, ki bi se dale najbrž dobro uporabiti za pridobivanje svile. Tudi buče so zanimive. Saj tu jih vidimo prav čudnih oblik. Med njimi je pač cvetlanthera explodeus najzanimivejša, ker vrže seme po več metrov daleč, če se le dotakneš zrelega plodu.

Med tobaki, ki jih je okoli 15 vrst, najdemo havanski, viržinski, kuba, haiti, portoriko in še vse druge bolj znane vrste. Marsikateremu strastnemu tobakarju je bi sline kar pocedile, če bi videl lepe svetlorumene tobakove liste.

V isto družino spadajo tudi paradizniki. Na gredici poleg tobaka rastejo tri vrste divjih, še ne kultiviranih paradiznikov, ki imajo rumene in rdeče plodove podobne hruskam, slivam in češnjam. Se mnogo je drugih semen in plodov, ki so vredni, da se jih ogledamo.

Jesen je lepa tudi zaradi različnih barv listja. Ta lepota se posebno lepo vidi pri veliki množini dreva in grmovja v botaničnem vrtu. Različne vinske trte, divje in okrasne vzpenjavnice so že pobarvale svoje liste s temno karminasto barvo, kot bi bili oskropljeni s krvjo. Druga drevesa so postala svetlo rumena, pri nekaterih je listje počnelo ali porjavelo. Najlepši med njimi je ginkgo. Ta rastlina je doma na Japonskem in je do 30 m visoko drevo z močnimi simetričnimi vejami. Iglice (drevo spada h smrekam) so združene v večjo pahličo in porumene v jesenskem soncu kaj hitro. Rahli sunki vetra trgajo posamezne liste, ki se kakor metulji citronski pobizavajo, dokler ne padejo na tla. Toda, ko prva slana popari listje, se vsucijo vsi listi na še zeleno trato, da se zdi, kot bi bila ta potresena s samimi cekini. Pravilica je kmalu končana. Proti nebu steza drevo mrzle in gole veje kot bi prosile od neba pomoči zaradi oropane oblačila.

Po vrtu se pridno gibljejo vrtinarjeve roke. Treba je izkopati vse rastline in gomolje, ki ne prenese naše zime. Vsem tem je potrebno pripraviti primerno zavetje. Tudi muze, oleandri, lavorike in različno drugo grmovje je treba presaditi v lonce in postaviti — kam? V rastlinjak boste razsodili. Da, toda naš botanični vrt ne premore rastlinjaka, čeprav se trudi vodstvo že gotovo 60 let, da bi se tudi na botaničnem vrtu postavil vsaj zasilen rastlinjak. Tako pa je treba vse te rastline postaviti v primerne tople grede, v hišo in v sobe, kjer pa le slabo prezimijo.

Ko bo delo končano in bo sneg pokrtil vse rožice, da jim zima ne bo mogla škodovati, se bo pričelo delo s semeni. Na tisoče in tisoče vrečic s semeni bo treba urediti po rastlinskih

Za Miklavža izide

»Slovenčev koledar«

Naročite ga takoj po ugodnostni ceni 20 lir

Za kaj so umirali?

Umori tisočev žrtev, padlih od roke komunističnih obojazenih oddelkov, so povzročili med vsemi Slovenci silovit vtis. Pred vsemi, tudi takimi, ki so morda kdaj sočustvovali s komunizmom in ga podpirali, leži nepobitno dejstvo: tisoči umorjenih Slovencev; dejstvo, ki se nikakor ne daje več zatajiti.

Ob teh umorih se sedaj mnogi sprašujejo in ugibajo: za kaj in za koga so umirali ti ljudje? Zakaj so bili pobiti? Vsako človeško dejanje vadijo neki razlogi. Brez razlogov se to ni dogajalo. Tudi pri tem ogromnem morjenju so morali odločati neki premišljeni načrti, in to obojestransko, ne samo pri tistih, ki so pobijali, marveč tudi pri tistih, ki so se dali pobiti.

Ni treba veliko govoriti o namenih ubijalcev. Ubijali so zato, da si zagotovo svojo oblast. Res je, da je tudi ogromno primerov ubijanja iz slasti ali iz osebnega maštevavanja, ki je kakor plaz šlo za načrtnim ubijanjem komunistične stranke. A vendarle je v glavnem vse to klanje bila premišljena akcija komunizma, da se izbeži svojih nasprotnikov, ki bi utegnili zavreči razvoj komunistične revolucije. O značaju komunizma, o njegovih namenih, o njegovem zadržanju do vere, Cerkve, narodnosti itd., smo že pisali. Vse to je negativno in skrajno pogubno.

Pozornost se nam pa tu obrača predvsem na ono vprašanje, za kaj in za koga so prav za prav umirale vse te žrtve. Ali ni bilo mogoče, če gledamo z njihovega stališča, izogniti se mučenju in smrti? Treba je pojasniti najprej neko drugo vprašanje: kdaj so začele padati žrtve in kdaj se je dvignil odpor proti komunistični revoluciji? Ali je odpor logična posledica tolikih grozodejstev in tolikih žrtev, ali pa so se ta grozodejstva začela izvrševati, žrtve začele padati zato, ker narod ni hotel sprejeti zahteve po revoluciji, ker je prešel v odpor proti komunizmu že prej? Danes na to vprašanje že lahko mirno in dolučno odgovorimo: grozodejstva, ropi, umori, požigi, ki jih je povzročil komunizem v Sloveniji, so posledica odpora ljudstva proti borbenemu brezbožstvu, borbe, ki jo je slovensko ljudstvo napovedalo komunizmu že takrat, ko so začeli nastopati prvi propagatorji komunistične revolucije. Zaman je skušal komunizem omajati poštenost slovenskega ljudstva. Ker je uvidel, da z zvijačnostjo in prepričevanjem ne more doseči svojih namenov, so začele padati žrtve.

Ni torej popolnoma resnično, da bi šele toliko žrtev in tolika škoda dvignila ljudstvo v odpor proti komunizmu. Resnišjeje je drugo: ker se narod ni hotel ukloniti komunizmu, je komunizem zadivjal nad njim ter povzročil neslišno razdejanie.

Žrtve torej, ki so padale od komunističnih strelcev ali komunističnih nožev, so v glavnem padale za svoje protikomunistično prepričanje. V največjem delu pa je odpor ljudstva proti komunizmu zrastle iz verskih nagibov, in tudi žrtve so posledično padale zaradi pripadnosti k verskemu prepričanju. Ne zanikamo, da je bilo tudi mnogo primerov masovne podvajanosti komunističnih telp, ki so morale iz drugih nagibov, bodisi iz slasti, bodisi zaradi očitkov vesti, bodisi zaradi materialnih koristi, bodisi zaradi osebnega maštevavanja; toda vodilni nagib na obeh straneh je bil vendarle borba vere proti neverji. Za to resnico imamo danes že veliko jasnih dokazov, tudi iz sodnih zapisov partizanskih sodnikov. Svetli primeri stopiškega župana Brulca, učiteljice Čebuljeve, Cilke Sušteršičeve, župnika Komljanca in kmeta Saloharja iz Vrhor, ki so bili vsi stavljeni pred zahtevo, da se odpovedo katoliškemu prepričanju, nam poleg tolikih in tolikih drugih primerov dovolj zgornovo odgovore na vprašanje, za kaj in za koga so umirale naše žrtve: umirale so za svojo krščansko zavest, umirale so za vero.

Ogromno klanje, ki ga je izvršila nad Slovenci komunistična stranka, nima torej le v splošnem značaja protiverskega dejanja, marveč je tudi v mnogih posameznih primerih dokazano, da so se žrtve dale zavestno pobiti zato, ker niso hotele zatajiti svoje vere.

In to je prav tisto, kar moremo nasproti toliki sramoti, ki jo je mednarodni komunizem napravil Slovence, postaviti kot protitež, kot junštvo, ki daleč odtehta ves greh in zločinstvo komunizma. Naši mučeniki, ki so se rajši dali ubiti sredi najhujših muk, kakor pa da bi privolili v komunizem in s tem zatajili vero, so nam vrnil čast, ki nam ga je vzelo divjanje brezbožnega komunizma.

družinah, jih izpisati ter izdati seznam. Te seznane razpošlejo vodstvo v tuje države po botaničnih vrtovih, kjer jih pregledajo in nekatere naroče. In zopet priroajo seznam nazaj. Tu ugođe kolikor je mogoče želim naročnikov, ter odpremijo semena. Seveda dobi tudi naš vrt mnogo seznamov tujih vrtov in seme prav tako naroči. Pred to svetovno vojno je imel vrt stike z več kot 150 drugimi vrtovi.

Kot vidimo je naš botanični vrt znan daleč naokoli, tudi v prekomorskih državah, saj je pošiljal seme tudi na Japonsko, Avstralijo, Ameriko, Javo itd.

Ljubljanski botanični vrt je odprt vsakomur in sicer brez vstopnine ob navadnih uradnih urah. Izkoristimo sedaj zadnje lepe jesenske dneve in obiščimo vrt, da se homo navžili zadnjih jesenskih krasot.

KULTURNI OBZORNIK

Slovenska slovstvena čitanka

Pri pokrajinski šolski zalogi v Ljubljani je izšla v vrsti novih učbenikov Slovstvena slovenska čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol, ki je bila odobrena z odlokom Visokega komisarjata za Ljubljansko pokrajino dne 31. avgusta 1942-XX. Cena 38 lir.) Tako smo dobili za sedaj nekaj nadomestek Grafenauerjevih čitank za višje razrede srednješolskega pouka, ki so bile že zdavnaj razprodane ter smo zadnja leta bili v teh razredih gotovo brez pravih učbenikov ter navezani na učiteljevo besedo in razumevanje. Sistematično delo naših znanih »čitankarjev« *je lepo končalo svoje delo za polaganje temeljev pouku slovenščine in slovenskega slovstva ter literarne umetnosti sploh za nižje razrede srednjih šol, literarni pouk za višje razrede pa je prav zaradi vočno se spreminjajočih učnih načrtov ostal še v načrtu sistematične obdelave. Sedanja Slovenska slovstvena čitanka je napravljena po Grafenauerjevih čitankah za višje razrede srednjih šol (I-IV knjiga), ter tako v eni knjigi (str. 300) prikaže celotni razvoj slovenske literarne zgodovine od najstarejših začetkov narodne in cerkvene književnosti do najnovejših pesnikov in pisateljev v lepi kronološki ureditvi in z najzgodnejšimi zgledi. Tako smo s to knjigo dobili posrečeno antologijo slovenskega slovstva, ki naj nudi gradivo za pouk slovenske slovstvene zgodovine.*

vine v višjih razredih naših gimnazij in njim sorodnih šol. Ze prej so se Grafenauerjeve čitanke odlikovale po tem, da nudijo mnogo čtiva, na podlagi katerega naj pride dijak sam do lastne sodbe o pisatelju: tu pa so odpadle vse opombe ter je ostal samo še tekst, kategorično izbran in smotno prikazan. Dijak, ki ga prebira v tem sistematičnem izboru, dobi najboljše prijeme za pravilno oceno pisatelja, pa tudi za čas in pomen dotičnega literarnega pojavnja. Učiteljeva živa beseda mu more vtis samo še ojačiti ter literarne pojave samo še osvetliti z razločljivjo življenjskih in socialnih razmer oseb in časa ter občinstva. Nedajaku bo pa ta antologija lepa galerija slovenskih kulturnih delavcev ter problemov, ki so jih reševali za povzdigo kulture jezika in življenja sploh ter lepote še posebej. Sketova stara slovstvena čitanka je dobila novega sodobnega in moderno izpopolnjenega naslednika za šole, za občinstvo, pa je ta izbor naravnost edina izbrana antologija, ki jo moremo predstaviti tudi tujcem, želečemu se spoznati z našim duhovnim razvojem po besedah in delih pisateljev samih.

Lepo je postavljen temelj proučevanju slovenskega slovstva z obširnimi izborom najlepših slovenskih pripovednih pesmi ter narodnega blaga sploh. Srečno uvaja to narodno pesništvo stara legenda Od kod zemlja?, ki jo je zapisal Trdina, pa jo razbral v zadnjem letu dr. Grafenauer, dokazujejo, da sega njen postanek še v razdobje skupnega življenja Slovanov v Zakpatlju. Častljiva starina, ki zasluži častno mesto! Nato sledijo zapisi drugih pesmi ter prenašanje, pri katerih je vedno označen zapisnikar oz. prireditelj. S pre-

govori in reki se zaključuje ljudsko izročilo. Nato sledijo zgledi in dokumenti našega pismenstva, ki se ni književnost, dasi novejši raziskovalci najstarejših naših jezikovnih spominkov govorijo sedaj tudi že o stilištnih vrednotah tega pismenstva ter bi tako spadal že v književnost (literarna vrednost II. brižinskega spomenika!). To so ti naši rokopisni spomeniki do Trubarja tako jasno podani, da je viden prehod iz staroslovensčine (Zografski zbornik) v slovensčino kot samostojen jezik. Staroslovensčina je podana v transkribirani stari cirilici (ne glagolici) ter vsaj bistveno poznanje staroslovensčine tvori temelj slovenskemu jezikovnemu pouku. Slovensko književnost začne Trubar, katerega podoba nosi tudi naslovna stran knjige. Protestantska doba je prikazana v lepih odlomkih z vsemi problemi dobe in svojega hotenja, s kolebanjem med pisavo — zgled slovenske pisave v gotici — in neustaljenostjo črk ter ljubeznijo do slovenskega jezika in novega duhovnega toka. Tu kakor v poznejši katoliški dobi je mnogo člankov prevedenih iz nemščine ali latinščine, iz katerih je jasneje videti napor dotičnih pisateljev in kar tudi načeloma spada v slovensko književnost, saj so izraz slovenskih mož in naših razmer; pa tudi po svoji tujejezični praksi označujejo čas. Z barično, poljudno romarsko ter obrobno pokrajinsko književnostjo tega časa pridemo k Zoisovemu krogu ter pozneje od Čebelarjev k realizmu, modernim in najmlajšim do Vodušarja in Ingoliča, ki v pesmi in prozi zaključujeta portrete naših pisateljev. Zanimive so primerjave med raznimi grafikami ter raznimi prevodi istih odlomov iz sv. pisma (hudobni duh iz-

kuša Jezusa), kar je pedagoško velike vrednosti. Prav tako tudi o literarnih sodbah istih pesnikov (o Prešernu). Originalni natiski jezika posameznih pisateljev raznih dob kažejo napredek slovenskega literarnega jezika, izbor najlepšega in najzgodnejšega pesništva pa razvoj sloga in literarnih vrst. Pri pesnikih moderne dobe — od Zupančiča dalje — je vpoštavana tudi italijanska literatura v toliko, da so prevzeti prevodi iz italijanščine, ki so značilni v dveh smereh: kot prevod iz italijanskega klasika ter kot pesniško enakovredno, za prevajalca značilno delo. Tako imamo v Zupančičevem prevodu Danteja (dva speva Komedije), v Gradnikovem Petrarco itd. Prav tako so tudi vpoštavljani italijanski motivi naših umetnikov, kot n. pr. pri Sardenku ali najzgodnejše pri Izidorju Cankarju — klasičen primer o stilih iz S poti: Kako je bilo pri pogovoru Ramea z Julijo? Isti ima tudi Tizianovo Assunto ter prevod Michelangela v prozi. Ta novost naj služi kulturnim stikom dveh narodov, kakor se je pokazala v delih naših odličnih kulturnih delavcev.

S to Slovstveno čitanko za višjo gimnazijo je ustvarjen dober temelj za poznejša sistematična terila po posameznih razredih, ki bi vključevala tudi literarno-zgodovinski kritični razbor. Za sedaj nudi samo tekste, branje v tako srečnem izboru, da ga priporočamo tudi nedijakom, ki jim je ljuba podoba slovenskega kulturnega preporoda in duhovne zgodovine sploh, kakor se kaže v razvoju našega jezika in v delih, napisanih v našem jeziku. To je za današnji čas velika vrednost te antologije ne samo za šole, temveč za Slovence sploh.

Dobne novice

Koledar

Četrtek, 5. novembra: Zaharija in Elizabeta; Svetlne škofije; Epistrema, sveta žena in mučenica; Let. spoznavalec.

Petek, 6. novembra: Lenart, opat; Sever, škof in mučenec; Feliks, mučenec; Atik, spoznavalec; Vinok, opat — 1. petek.

Novi grobovi

† V ljubljanski splošni bolnišnici je umrla g. Kralj Marija iz Rake. Pokopali so jo na pokopališču pri Sv. Križu. Naj v miru počiva!

Zlata in srebrna poroka v Zeleni jami

Dne 5. novembra praznuje v Zeleni jami v kapeli otroškega zavetišča zlato poroko upokojeni mornariški generalni komisar Rupert Pivec s svojo soprogo Ano Pivec roj. Huber.

Zlati ženin je bil roj. 17. okt. 1863 v Zrkovcih pri Mariboru, ljudsko šolo je obiskoval pri D. M. v Brezju, gimnazijo pa v Mariboru in v Novem mestu, kjer je maturiral 1883. Po odsluženem enoletnem vojaškem roku je bil 1884 sprejet v službo pri bivši a. o. vojni mornarici v Poli, ki ji je posvetil vse življenje. Od 18. septembra 1895 do 6. junija 1897 je napravil službeno pot okrog sveta na korveti »Saida«. L. 1905 je bil premeščen k mornariški sekciji na Dunaju; nato je do 1909 služboval zopet v Poli, od 1909 do 1915 pa ponovno na Dunaju in je bil večkrat zastopnik mornarice pri a. o. medparlamentarnih delegacijah na Dunaju in v Budimpešti. Voja. L. 1915-1918 je prebil zopet v Poli, nato je bil pol leta šef mornariške penzijske likvidacije v Ljubljani, naslednje leto pa na Dunaju, kjer je bil upokojen kot generalni komisar. 1919-1920 je bil član jugoslov. likvidacijske komisije na Dunaju. Nato se je preselil v bližino svojega rojstnega kraja, v Maribor, kjer je bil od 1921-1931 ravnatelj tovarne za brušenje stekla »Kristal«. Več let je bil tudi občinski svetnik. Od l. 1932 živi skupno s svojo poročeno hčerko dr. Melito Stele-Pivcevo v Zeleni jami.

Poročil se je dne 5. novembra 1892 na Dunaju z g. Ano roj. Huber, hčerko etekarskega mojstra v Lenaugasse v VIII. okr. in občinskega svetnika ter zvestega sodelavca krščanskega socialnega dunajskega župana dr. Karla Luegerja. Kot dunajčanka se je gospa Ana prav dobro znala v najrazličnejših miljeih, ki jih ji je naklonilo življenje, Dunaj, Pola, Zrkovec, Maribor in nazadnje Ljubljana.

Zivljenski večer praznujevala elavljencia, ki sta v septembru stopila v 80. leto življenja, pri hčeri, zetu in vnukih. Srebrno poroko sta praznovala 1917 med prvo veliko vojno. Dologetnemu naročniku našega lista želimo, da bi vsaj demantno poroko mogel praznovati v miru!

V Zeleni jami v krogu svoje družine praznuje jeta danes 25-letnico zakonske skupnosti ugledna zakonca g. Kolenc Jože in njegova soproga ga.

Veronika, Danes bosta obnovila pred oltarjem v kapelici sv. Vincencija zakonsko obljubo, katero eta storila na današnji dan pred 25 leti v Stopičah pri Novem mestu. Njuna življenska pot ni bila sicer posuta z rožicami, vendar sta kot ugledna katoliška zakonca s krščansko potrpežljivostjo prenašala vse tegobe življenja, tako da je njen zakon ereten in zgled katoliškega zakona. — Kot dolgoletnima naročnikoma »Slovenca« jima iskreno čestitamo k njunemu jubileju in jima želimo, da bi dočakala še zlato poroko.

— Milo jesensko vreme. V dobrih 24 urah se je poprej hladno vreme omililo in v sredo se je pojavil milejši vremenski val, ki je prinesel primerno veliko vlage, a tudi primerno toplejšo jutro, to pot brez barjanske megle, kar je spet znamenje, da se bo vreme hitro preokrenilo. Tudi barometer je nekam zanihal, kar kaže na dež. Barometer pada, termometer pa se dviga, da se tako po domače izrazimo. V terek je bila dosežena najvišja dnevna temperatura +13,2°, od zjutraj do 14 v terek se je dvignila kar za 10 stopinj. V sredo je bil za znanovan tudi višji jutranji temperaturni minimum +7,8° C. Lani osorej je bilo prav mrz. Ravan je pokrivala do 20 cm visoka snežna odeja. Pozneje je natopilo južno vreme, nato pa je sredi novembra pritisnil prvi, močnejši mrzli val. Letos je še nekam toplo in nismo še imeli slane, niti ni še jutranja temperatura zdrknila pod ničlo. Barometer je v sredo zjutraj padel na 765,3 mm. Je še vedno nad normalo. Sedanje vreme je kaj ugodno za nabiranje in grabljenje stelje. Na njivah se pospravljaja zelje.

— Razne nesreče. Na kirurškem oddelku eplošne bolnišnice v Ljubljani so bili sprejeti nekateri poškodovanci, ki so utrpeli hujše poškodbe raznih telesnih delov Ivan Lovše, 40-letni delavec, doma v Zgornjem Kašlju, je bil zaposlen pri nakladanju hlodov. Težak hlood mu je padel na levo nogo in mu jo zlomil. Stari Simon Čampa, doma iz Zapotoka pri Sodražici

je še kljub sedmim križem, saj je star že 75 let, čil in krepak, da se sam zleze na jablo in obira jabolka. Pred dnevi pa je imel nesrečo, da je padel z jablo in si zlomil desno nogo. Delavka Francka Golobova na lgu ima 67 let. Padla je in si močno poškodovala desno nogo. Delavcu Albertu Lazarju v Ljubljani je padla opeka na glavo in mu prebila lobanjo.

— Stenografski posebni tečaji — dnevni in večerni — se prične 6. novembra. Začetni in nadaljevalni oddelki, brzopisne vaje po diktatu. Specialni tečaji po hitri in najuspešnejši metodi. Učnina nizka. Posebni oddelki za dijakke inje. — Posebni tečaj za strojeписje, knjigovodstvo, jezike i. t. d. — Vsi tečaji so priznani od pristojne šolske oblasti. Novi prospekti s slikami in informacije na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

— Dve žrtvi na viševem brodu. V bregenskem gozdu vozi čez reko Ach višči brod. Lastnik broda je bil poklican, da bi prepeljal neko žensko čez reko. Ko se ni vrnil domov, so ga šli iskat in našli brod prazen sredi nad reko. Truplo brodnika so našli tisoč metrov daleč od broda v reki, truplo ženske pa se niso mogli najti. Očividno so se med vožnjo odprla vrata kabine in je ženska padla v pet metrov globoko reko. Brodnik, ki je bil znan dober plavalec, je hotel žensko rešiti, pa se mu zaradi visoke narasle vode ni posrečilo in sta oba utonila.

— Tajna komunistična organizacija v Sevilii odkrita. V Sevilii na Španskem se je policiji posrečilo, da je odkrila tajno komunistično organizacijo in aretirala iz 17 članov obstoječi tako imenovani revolucionarni odbor. Hišne preiskave pri komunistih so odkrile obsežen agitacijski material, ki ga je organizacija dobila od uradnega angleškega zastopstva v Španiji.

— 26 smrtnih žrtve letalske nesreče. Pri Gibraltarju se je zgodila strašna letalska nesreča. Veliko štirimotorno prometno letalo je priletelo z Malte z 38 osebami. Že skoraj na cilju pa je letalo nenadoma padlo v morje. Samo dvanajst oseb se je moglo rešiti, 26 jih je pa utonilo.

— Črnci vidijo tudi ponoči. Splošno je znano, da z napredovanjem kulture postajajo človeški čuti slabši. Vid, sluh, in vonj so pri divjih narodih neprimerno ostrejši kakor pri pripadnikih narodov, ki imajo visoko razvito kulturo. Nov dokaz za ta pojav so prinesle znanstvene preiskave, ki so jih izvršili v Italiji glede vida. Z večimi tisočji belih in črnih ljudi so napravili naslednji poskus: V popolnoma temnem prostoru se je postavil zdravnik 40 metrov daleč od poskusnih oseb. Držal je v roki palico, ki je bila na eni strani prepleljena z belim papirjem. To palico je obračal proti poskusnim osebam zdaj s prepleteno stranjo, zdaj z neprepleteno stranjo, vodoravno in navpično. Izkazalo se je, da so vsi črnci mogli razločiti beli papir v popolni temi, medtem ko je le nekaj belih ljudi moglo razločiti beli papir še le potem, če se jim je zdravnik s palico približal na petnajst metrov.

— Ščurke iščejo s časopisnimi oglasi. V praških listih je te dni izšel oglas, da se iščejo živi ščurki po pet pfenigov. Najprej so mislili, da je to neokusna šala. Nato se je pa izkazalo, da potrebuje žive ščurke neki znanstveni preizkuševalni zavod za poskuse. Vodja zavoda se je najprej obrnil na različne trgovine z živalmi, pa je dobil povsod odgovor, da ščurkov ne prodajajo. Nato je poskušal svojo srečo v nekaterih velikih pekarnjah, kjer so ga tudi zavrnili, po nekod celo na žaljiv način. Končno je poskusil z oglasom. To je pomagalo. Prišlo je toliko ponudb, da je potreba zavoda — 200 ščurkov tedensko — krita za dolgo časa.

— Zastavljalnica postala nepotrebna. Zastavljalnica v Plzinu je v likvidaciji. Vsi uradniki so že nastopili druge službe. Opustitev zavoda se utemeljuje s tem, da je zaradi zboljšanja socialnega položaja postala širokim slojem zastavljalnica nepotrebna.

Ljubljana

Odpovedan glasbeno-instrumentalni koncert

Zaradi nepričakovanih ovir je odpovedan glasbeno-instrumentalni koncert, ki naj bi bil prirejen v Ljubljani 7. in 8. novembra.

Vsi tisti, ki so že kupili vstopnice za ta koncert, jih lahko vrnejo pri blagajni opernega gledališča.

Za Miklavža izide

»Slovenčev koledar«

Naročite ga takoj po ugodnostni ceni 20 lir

1 Stolna kongregacija Kraljice presv. rožnega venca in stolna kongregacija Marijinega varstva za gospe imata skupno sv. mašo s skupnim obhajilom v petek, 6. t. m. ob četrta na 7 v kapeli v Alojzijevišču. Pridite polnoštevilno!

1 Na l. moški meščanski šoli v Ljubljani (Prule) se prične redni pouk v ponedeljek, dne 9. novembra v šolskem posloppu na Prulah. Ta dan naj pridejo učenci v šolo ob 10.30 dopoldne. Oni učenci, ki iz opravičnega vzroka niso mogli doseči opravičnega izpita oziroma se vpisati v šolo, morejo to opraviti še v dne 9. in 10. novembra. Opozorjajo se, da je to zadnji rok.

1 Jakopičev paviljon bo te dni zopet oživel. V nedeljo 8. novembra 1942 ob 11. uri bo odprta razstava, na kateri bodo razstavljeni dela kiparjev J. Kalina, K. Putriha in slikarjev S. Kregarja in N. Omere. Razstavljenih bo 70 del in to samo nova. Prav gotovo ne bo nikogar, ki bi zamudil obisk te zanimive razstave slovenskih umetnikov. Vabljeni ste vsi. Posebnih vabil ni.

1 Visokošolci-ke in dijaki-inje, ki obiskujete redne srednje, strokovne in visoke šole, porabite svoj prosti čas čim koristneje, da se priučite tega ali onega praktičnega predmeta. Dne 6. oktobra se pričnejo posebni tečaji za strojeписje, stenografijo, knjigovodstvo, italijansčino itd. (Izbira predmetov po želji). Vsi tečaji so priznani od pristojne šolske oblasti. Učnina zmerana. Tečaji bodo trajali 3-4 mesece, tedensko do 4. ure pouka. Podrobne informacije

Bojišče v Egiptu: Angleški top, ki so ga zaplenile italijanske čete in nato uporabljale proti Angležem.

cije: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

1 Simfonični koncerti v Ljubljani: Za letošnjo koncertno sezono in ima Glasbena Matica ljubljanska v svojem načrtu celo vrsto simfoničnih koncertov, ki se bodo vršili na pobudo članov opernega in radijskega orkestra, ki so se združili v simfonični orkester. Serijo teh koncertov bo otvoril ponedeljkov koncert v veliki unionski dvorani z naslednjim sporedom: 1. Smetana: Libuša. Slavnostna predigra; 2. Čajkovski: Koncert za violino in orkester. Violin-solo bo igral violinist Albert Dermelj, eden najdelavnejših pa tudi najbolj nadarjenih naših mladih violinistov; 3. Schubert: Nedovršena sinfonia; 4. Verdi: Sicilske večernice. Predigra k istoimenski operi. Orkester, ki je v polni zasedbi, bo vodil priznani naš dirigent gospod Drago Mario Sijanec. Spored je izvrstno sestavljen in bo nudil gotovo prvovrsten užitek, za katerega nam jamčijo vsi priznani sodelavci, dirigenti, solisti in člani simfoničnega orkestra. Namen vseh teh koncertov je popularizirati simfonično glasbo, zato so tudi cene tako nizko nastavljene, da je obisk vsakemu mogoč. Sedeži od 5 do 15 lir, stojališča po 4 lire, dijaška po 2 lire so v preprodati v knjigarni Glasbene Matice. Začetek koncerta bo točno ob 18. uri v ponedeljek 9. t. m. v unionski dvorani.

DRUŽINSKA PRATIKA

ZA LETO 1943

JE IZŠLA IN SE DOBIVA

v nakup v prav vseh knjigarnah kakor tudi v boljših trgovinah in traškah

Cena izvodu L 2-

Zahtevajte povsod le našo DRUŽINSKO PRATIKO!

1 Učite se strojeписja! Novi eno-, dvo- in trimesčni tečaji — dnevni in večerni — prične 6. novembra. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Učnina zmerana. Specialna strojeписna šola! Največja moderna strojeписnica. — Oddelki tudi za dijakke inje. — Posebni tečaj za stenografijo, knjigovodstvo, italijansčino. Izbira predmetov po želji. Vsi tečaji so odobreni od pristojne šolske oblasti. — Novi prospekti s slikami na razpolago: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

1 Opozorjamo, da bo v petek popoldne predstava ob 15. Ponovili bodo Gregorinovi dramski ciklus »Oče naš...« prvič po znižanih cenah od 15 lir navzdol.

1 Prva mladinska predstava v tekoči sezoni bo v nedeljo ob 10.30 dopoldne. Igrali bodo »Snežglico« v stihih Pavla Golie. V tej priredbi imata poleg glavnih oseb velik uspeh razbojnika Frica in Frace.

1 Čas zahteva, da se naučimo čim več svetovnih jezikov, zato se vpišite čimprej v jezikovne tečaje, kjer bomo po lahki, razumljivi in hitri metodi poučevali vse moderne jezike, predvsem italijansčino, nemščino in francoščino. — Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in 14 do 16. Jezikovni tečaji. Mestni trg 171.

1 Staršem dijakov srednjih, strokovnih in ljudskih šol. Vpeljali smo dopoldanske in popoldanske ure za dijakke (inje) vseh sr. strok. in ljudskih šol. Vsak dijak ima dve uri dnevno pouka (razlaga, poprava nalog, izpraševanje). Vodimo stalno skrb za vsakega dijaka tudi na šoli, katero obiskuje. One dijakke, ki redno ne obiskujejo šole, pripravljamo po učnem načrtu, da koncem leta lahko polagajo razredni izpit. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in 14 do 16. Korepetitorij, Mestni trg 171.

V vsako hišo »Slovenca«!

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama, Četrtek, 5. novembra ob 16.30: Sestero oseb išče avtorja. Red A. — Petek, 6. novembra ob 15: Oče naš. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Sobota, 7. novembra ob 16: Hamlet. Izven. Cene od 18 lir navzdol. — Nedelja, 8. novembra ob 10.30: Snežglica. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 16.30: Deseti brat. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Opera: Četrtek, 5. novembra ob 16: Don Pasquale. Red Četrtek, 6. novembra ob 16: Bocaccio. Opera. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

ROKODELSKI ODER. »Firma«, je naslov odlični komediji, ki jo bo vprizoril Rokodelski oder v nedeljo 8. nov. Dejanje nas popelje k bogatemu veletrgovcu Brandtu in gledalski igralni Otoki Heleni. Za smeh in dobro voljo bosta skrbeli Brandtov knjigovodja in administrator Hilček in hudomušna gardebarka Maria Vsem, ki si žele prijetnega razvedrila, obisk topla priporočamo. — Opozorjamo na začetek, ki bo točno ob pol 5, konec pa ob 6.45. Preiskrite si vstopnice v predprodaji, ki bo na dan predstave od 10-12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova 12-1.

RADIO, Četrtek, 5. novembra: 7.30 Pisana glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijansčini — 12.30

Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Koncert Klasičnega tria — 13 Napoved časa — Poročila v italijansčini — 13.10 Pet minut gospoda X 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Izmenjalni koncert z Nemčijo — 14 Poročila v italijansčini — 14.15 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec — Pisana glasba — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Pesmi za vse okuse vodi dirigent Segurini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Romance — 20 Napoved časa — poročila v italijansčini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Lirična priveditev družbe EIAR: Prijatelj Fric — glasba: Mascagni V odmerih: predavanje v slovenščini, zanimivosti v slovenščini, poročila v italijansčini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Lenstek, Resljeva cesta 1, mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Viš, Tržaška cesta 48.

POIZVEDOVANJA. Izgubila se je ob Ljubljani zlata damska ura z zapustnico. Najditelj se naproša, da jo proti nagradi vrne na upravo »Slovenca«.

Z Gorenjskega

V Cerkljah grade vodovod. Cerklje in nekaj okoliških vasi je dobivalo doslej pitno vodo iz nekega javnega potoka. Preiskava vode v potoku pa je imela neugoden uspeh, zato so sklenili zgraditi nov vodovod. Cevi so že nabavljene in talna dela, ki jih opravljajo domačini sami, so že v polnem teku. Upajo, da bo voda tekla že pred zimo. Načrt je izdelal in dal vsa potrebna navodila državni zavod za gospodarstvo z vodo.

Dekleta vojne pomožne službe v Kranju. Te dni se je pripeljalo v Kranj 40 deklet vojne pomožne službe. Na kolodvoru jih je sprejela okrožna uprava in jih spremlja v njihovo skupno bivališče v strankinem domu. Dekleta bodo v Kranju zaposlena v javnih uradih stranke in države.

Poročil se je v Vodiceh gasilec Alojzij Gu-banc z Julijo Jerovšek.

Nepoštena služkinja. Nedavno je stopila na Jesenicah pri inž. Oroziju v službo poročena hišna pomočnica Terezija T. Po treh dneh si je stanovanje v toliko ogledala, da je v času, ko je bila sama doma, ukradla več oblek in dragocenosti in s plenum izginila. Aretirali so jo v Kamniku, kjer se je hotela skriti.

S Spodnjega Štajerskega

Umrla je v Mariboru zasebnica Ana Vrečak stara 33 let. V mariborski bolnišnici je umrla 48letni posestnik Alojzij Korošec iz Zg. Dupleke. V Celju sta umrla 25letna Greti Zamparutti in 79letna Uršula Bučar.

Vlak ga je povozil. Dne 29. oktobra je na postaji Šoštanj povozil osebni vlak 39letnega krojača Venceslava Nemca. Bil je takoj mrtev.

Nesreče. Posestnik Štefan Vihar, 53let star, iz Radizla pri Slivnici je padel s podstrešne čumate in si zlomil ramo. Dimnikarjeva žena Julijana Purgaj iz Maribora si je po nesreči zasturpila desno rok. Med potjo v cerkev je 75letna posestnica Frančiška Terant padla tako nesrečno, da se je hudo poškodovala na glavi. 53letna posestnica Marija Breznik iz Negove se je peljala s konji, ki so se pa splašali. Breznikova je padla z voza in dobila hude notranje poškodbe. 36letni konjski hlapec Jožef Vodusek iz Braslovč je padel s kolosa in se tako hudo poškodoval po glavi, da je nezavestno obležal.

Iz Hrvaške

V Zagrebu je umrl poznani upokojeni srednješolski profesor dr. Jozo Dujmušić, ki mu je bil prirejen lep pogreb.

Zanimanje za stenske časopise v Zagrebu. V Zagrebu izhajajo skoraj vsak teden stenski časopis, ki ga izobesajo tvrdke v izloženih oknih in ga tudi lepjo na zidove. Zagrebčani se z velikim zanimanjem ustavljajo ob stenskih časopisih, jih prebirajo in si ogledujejo slike. Med slikami vzbujajo posebno zanimanje slike z obiska Poglavljenika NDH na vzhodnem bojišču, dalje slike hrvaških porcev-dovoljcev na vzhodnem bojišču in ob vzhodnem morju, slike z afriškega bojišča in s Kavkaza.

Ženske bodo čistile zagrebške ulice. Pred nedavnim je zagrebška občina pozvala ženske, naj se prijavijo kot snazilke za čiščenje ulic. Časopisje odobrava ta poziv in pristavlja, da morda ni več daleč čas, ko bodo ženske pozvane tudi še v razne druge in morda tudi še težje poklice. Pri tem opozorja na zgled v Nemčiji, kjer ženske z uspehom opravljajo službo na cestnih in državnih železnicah.

Prireditve za nemško zimsko pomoč v Zagrebu. 30. oktobra je bila v hrvaškem državnem gledališču v Zagrebu prireditve za nemško zimsko pomoč. Prireditve je obsegala pester koncert, na katerem je nastopila godba nemške vojne komande in pevski zbor nemškega letalskega zbora v Zagrebu pod vodstvom kapelnika Frica Massa. Zagrebčani so se prireditve udeležili v lepem številu.

Operne predstave za ustaško delavstvo. Kulturno-prosvetna zajednica hrvaške delavske zveze je priredila konec oktobra prvo operno predstavo za ustaško delavstvo. Igrali so »Nikola Šubica Zrinjski«. Predstava je bila razprodana, kar je razumljivo, saj so bile vse vstopnice po 10 kun. Podobne delavske predstave bodo prirejali še večkrat.

Ureditve detjega doma v Banjaluki. V Banjaluki so preuredili veliko zgradbo v detji dom. V tem domu bodo dobili stredo otroci padlih in otroci beguncev. V domu bodo otroci dobivali celotno oskrbo, pa tudi obleko in obutev. Begunci sami, katerih je v Banjaluki precej, pa so dobili od državnih oblasti podporo v znesku enega milijona kun.

Sonca je še za 35 milijard let

Do sedemnajetega stoletja se je posluževal človek skoraj izključno le živalske pogonske sile; le majhen del te sile mu je nadomestila vodna sila. Ko so potem iznašli pogon na paro, so se razširila iznajdba hitro vrtile. Pogonu na paro je sledila skrivnostna moč elektrike, ki je na višku in obvlada ves svet. Človek bi mislil, da tej iznajdbi ne more slediti nič bolj popolnega. In vendar ugibajo fiziki in elektrotehniki, kako bi pritegnili v službo človeka še drugo pogonsko silo, ki bi nadomestila, oziroma izpopolnila elektriko.

Ze ugibajo, kako bi zajeli skrivnostno moč atomov, ki jih skriva vsemirje in, ki čakajo, da bo segla po njih človeška roka.

Skrivnost teh čudovitih sil je v soncu in v zvezdah. Človeštvo do nedavnega ni vedelo, da izvira energija iz atomov. Stoletja in stoletja je bilo mnenja, da daje toploto edino le ogenj. Znanstveniki so mislili, da je sonce ogromna peč, ki je ustvarjena zato, da obseva in greje zemljo. Mislili so, da se moramo le tej veliki grmadi zahvaliti za razsvetlavo in za toplotu. Tudi, če bi bilo sonce zakurjena grmada, bi dogorela, kakor dogori vsaka grmada. Na podlagi te domneve so učenjaki postavili drugo trditve, namreč da sonce in zemlja s svojo težnostjo proizvajata toplotu. Iz tega sklepajo učenjaki, da utegne biti sonce staro kakšnih pet in dvajset milijonov let. Lepa starost, vendar kratka doba, kajti geologi zatrjujejo, da sprejema zemlja svojo toplotu od sonca najmanj stokrat delj.

Pred dobrim polstoletjem so iznašli radioaktivno silo. Henrik Becquerel je prvi opazil, da kovina uran izžareva žarke in, ako ploščo ovijemo s črnim papirjem, se pokažejo fotografske slike. Kmalu potem sta zakonca Curije iznašla radij.

Pokazalo se je, da radij izžareva tri vrste žarkov, ki proizvajajo toplotu. Pedeset gramov radija bi zadostovalo, da bi v hipu zavrelo 1 kilogram ledu. Tak kuhališnik bi bil zelo pripraven, ko bi ne bil tako drag. S petdesetimi grami radija bi lahko segrevali vodo dva tisoč pet sto let.

Iz radija pridobivamo še druge kovine, celo evince, ki se pa nekoliko razlikujejo od navadnega evinca, tudi je nekoliko lažji. Velika večina snovi, ki jih kemiki poznajo, so v bistvu mešanica teh elementov — tako imenovani isotopi. Druga radijska snov je uran. Tudi uran je mešanica isotopov, v katerem prevladuje snov (99%) isotopov, ki predstavljajo 238 atomov. Ostanek pa meri 235 atomov in je bolj radioaktiven kot prva snov. Ta proizvaža lahko 5 voltov energije.

Pa je še drugačen način pridobivanja elektrike iz atomov: s povečanjem toplote. Čim bolj je plin vroč, tem hitreje se atomi premikajo. Pri toploti milijon stopinj se atomi sukajo in tako naglo, da atomi in njihovi deli kar prekipujejo. Pri tej vročini se zgodi, da se litij in hidrogen zmešata in dasta helij z neskončno množino energije. Preskušnja s tolikšno vročino pa bi bila na zemlji nemogoče, zakaj naši stroji, ki proizvajajo elektriko, dosežejo komaj do 1000 voltov vročine. Na površini sonca pa je kakih 6000 voltov. Ta toplota se postopoma veča in izginja v notranjosti sonca. Izračunali so, da je v jedru sonca najmanj 20 milijonov voltov.

Nasprotno so druge zvezde mrzle in ledene. Na njihovi površini je do 12 m mraza. — Toplotu posredujejo samo atomi. Atomov pa je v vsemirju neskončna zaloga in sonce nas bo ogrevalo vsaj še 35 milijard let. Vsaj tako so izračunali učenjaki. (La Stampa.)

Šport

Nogometna zveza je odgovorila:

Ob zlati listu smo prejeli poročilo nogometne zveze, ki je med tem že pretresla položaj, ki je nastal po nedeljskem sporu zaradi tekme Korotan-Mladika. Pristojna športna oblast je proučila poročilo sodnika, kakor tudi priložbo SK Ljubljane in razveljavila igro, pri kateri se Korotanec niso borili kakor treba.

Tako je v II. skupini turnirja starejših stanje točkov naslednje: Ljubljana 3, Mladika 1, Korotan 0. Glede finalne tekme za prvenstvo jesenskega turnirja sporočamo, da bo igrala v nedeljo, 8. t. m. ob 15 na stadionu Ljubljana proti vodilnemu klubu I. skupine SK Marsu. Sodil bo g. Vrhovnik Vladimir.

Pri Schäferju in njegovih učencih

Hermela epada med manj znamenite dunajske okraje. Tu so tovarne, parki, velike stanovanjske hiše in še nekaj, zaradi česar je ime tega okraja znano vsaj med športniki. Tu je tudi drsalska palača, delavnica Karla Schäferja, edina znamenitost Hermela.

O Schäferju ni treba posebej pripovedovati, zakaj vsakdo ve, da gre za sedemkratnega olimpijskega prvaka v umetnem drsanju. Schäfer je več let ne tekmuje več, o njem pa slišimo vsako jesen, ko odprejo drsališče v Hermelu. Sedaj je samo še učitelj drsanja, vendar tako znamenit in iskan, da se zbira krog njega drsalska elita mnogoterih evropskih narodov. Umetno drsališče v palači »Engelmann« so odprli 15. oktobra in bivši svetovni prvak je začel spet s svojo »visoko šolo« pleša na ledu.

Ni lahko priti v palačo v času, ko je Schäfer pri delu. Stari vratar pri Engelmannu odganja mnogotere radovedneže in odpira vrata samo nadbudnim učencem, od časa do časa pa tudi naročenemu časnikarju. Pravijo, da mora biti tako in trdijo, da gre za resno prizadevanje, ki diši po umetnosti. Po strmih stopnicah pridete najprej v stekleni salon, od tam pa v veliko dvorano s prostorno ledeno površino. Najprej vam padejo v oči močni žarometi, potem pa dobite tale vtis: veliko mladine in veliko pisane volne vseh barv. Dekleta in fantje v rdečih, modrih, rumenih, črnih in kdo ve še kakšnih pulovirih švigajo po ledu, se vrtijo v pirutih, poskakujejo kakor slavni Axe Paulsen in vozijo »mesece«. Prostor v kotu je rezerviran za vadbo obveznih likov.

V dvorani je precej mirno. Slišite samo evojevrstno šumenje drsalk, ki režejo po ledu vse močje in nemogoče ornamente. Zdaj pa zdaj spregovori drsalni učitelj št. 1 — Karl Schäfer, ki navadno graja ... In ko stojite dalje časa ob tem zgodnjem otoku se prepričate, da imate pred seboj pravo mešanico narodov. Prevladujejo kajpada

GOSPODJE POZOR! Klobučarna „PAJK“ strokovno očisti, preoblikuje in prebarva vse vrste klobukov po nizkih cenah. Lastna delavnica. Se priporoča Rudolf Pajk, Sv. Petra c. 88

A. Fogazzaro: 29 Palača ob jezeru

Nekdo je potrkal na vrata. Grof Cezar je sporočil Silla, da je bil z gosti v salonu in ga prosil, da bi prišel k njim. Silla je naprosil Steineggeja, naj gre namesto njega, naj ga oprostijo pri grofu, češ, da ima več nujnih pisem, ki jih mora še nocoj sestaviti.

Steinegge je odšel ves zamišljen. Kaj je vendar nameraval Silla?

Isto vprašanje so si stavili prebivalci najnižjega nadstropja Palače. Gospodična Fani je nemudoma sporočila svojim tovarišem o tem, kako si je njena gospodinja privoščila »oni črni tulipane«, ki mu Fani ni mogla nikdar odpustiti, da ni hotel opaziti, kako lepe in drzne so njene oči. Kuhar je zvedel za novico od občinskega sveta, ko je z delom tega sedel pri grbasti Franciji pri kozarcu vina. Pripovedoval je, da je takrat gospod Silla ves trepetal in da je bil bled kot stena.

»Bog ve, gospod Pavel, kako se bosta zdaj pogledala ona dva. Moja gospodinja se ne boji nikogar.«

Nekdo je prišel povedat, da se je gospod Silla umaknil v svojo sobo in da sploh ne namerava priti k večerji. »Zuruk« mu je ves čas delala družbo; ko pa ga je zapustili, je bil ves prepaden. Še druga novica je prišla v podzemlje. Silla je poslal iskati britve, ki jih je prej izročil vrtnarju, da mu jih odnese v Como nabruniti.

»Videli boste,« je dejal Fani, »da je ta tepec sposoben, da se umori, ne da bi dal komu krajcar napitnine.«

»Molčite! — jo je zavrnila Ivanka. »Če bi te slišal gospodar! Poleg tega pa je prav tvoja gospodinja kriva vsega.«

»Me prav nič ne briga,« je odvrnila Fani.

»Prav gotovo bi mu ne hotela priti niti enega gumba. Videla sem, kako lepe cape ima. Doktor je mnogo elegantnejši od njega.«

Ko je imenovala doktorja, se je Fani zvonko zasmejala.

»Uhogi doktor!« je dejala in se znova zasmejala. Kar ni mogla prenehati se smejati. Ni pa hotela povedati, čemu se smeje.

Tudi v dvorani, kjer so bili zbrani gostje, so vsi mislili na Silla. Nihče ga ni omenil, ker je bila pri mizi tudi Marina in ker grof o vsej zadevi ni vedel še nič. Grofu se je zdela čudna mladeničeva zaposlenost, saj so pošlo odnasilale okrog pol dne. Rekel pa ni nič. Marina je bila nenavadno dobro razpoložena. Njen srebrni smeh, ki se je pogostokrat oglašal, kakor zvonček skritega škrapla, je imel zmogoslaven prizvok. Včasih se je tudi ona smejala brez vsakega vzroka kakor Fani. Smejala se je posebno, ko je odhajal doktor. Videlo se je, da je Sillova odsotnost niti malo ne vznemirja.

Ure so minevale in mesec se je polagoma dvigal za temnimi oblaki, ki so se še vedno gomadili na vzvodu. Od časa do časa so se pretrgali in se znova zgrnili nad njim. V teh kratkih presledkih je mesec osvetljeval okna Sillove sobe in prodril s svojimi bledimi žarki tudi v notranjost.

Silla je pisal. Poročilo je skoraj brez prestanka brzelo po papirju. Listi so se napolnjevali drug za drugim. Ko jih je bilo že lepo število napolnjenih, se je pero končno ustavilo. Silla jih je še enkrat prečital in se zamislil.

»Ne!« je dejal in jih raztrgal.

Vzel je drug list. Zdelo se mu je, da je hotel malo in poklical Steineggeja. Slišal je, da je hodil nad njim.

V adrijanskih solinah

Adrijanske soline so pod strogim državnim nadzorstvom, kar je dokaz, kako je važno in dragoceno to »belo zlato«. Ta svet, ki se blizu Triesteja razteza vzdolž obale Istrije, Sante Lucie in do San Bartola, je poseben svet, čuden, tuj, brezbarven in ti stiska arce in dušo. Koder koli seže pogled, se vrtijo soline ob solini, sami umazano sivi četverkotniki, ki so videti kakor neznanosko velike šipe izložb, ki že po več mesecev niso bile umite. Vmes se v tej pušni pokrajini dvigajo enonadstropne, ubožne kamnitne stavbe delavcev na solinah. Sredi iz solin vetajajo gugajoča se in mahdrava lesena ograjda črpalk, ki njih platnena jadra štrlijo v zrak kot lopute mlinov na veter.

Pokrajina v stini Na kilometre daleč se raztezajo soline po ravnini. Ozki nasipi, ki se ob njih lomijo valovi Adrije, ločijo solinske naprave od morja. To je svet, ki sestoji iz samih majhnih jezerc, valobranov, mlak in prav toliko majhnih eksistenc. To je pokrajina v sivini, pokrajina zamorjenih želja. Glasovi sveta so tu umolknil. Tu je bolj tiho ko na pokopališču. Slišati je le brešejanje črpalk, ki jih premika veter, ali klic kakega delavca, krik galeba — in drugega nič. Nad solinami se dviga zgosteno, slano ozračje in utrujeni molk samotne; zares brezupni kraj dela.

Kako pridobivajo sol. Pridobivanje soli je na vso moč preprosto. Ze od nekaj uporabljajo isti način proizvodnje. Preproste črpalke črpajo vodo iz enega četverkotnika v drugega, ki je višji. Sčasoma se beli kristali sesedajo na trdo poteptanih tleh teh bazenov. Sol se odkuši in tvori skorjo. Čim voda izpuhti ali čim jo s posebnimi korei spravijo proč, pograbiijo sol z navadnimi lesenimi grabljami skupaj, dajo jo v korita in odnesejo pod streho. To je ves potek dela. Na ta način pridobijo »belo zlato« naložijo potem na jadrnice in jo odpeljejo v pristanišče, predvsem v Trieste.

Ko je sol »zrela« ... S soljo ravnaio tako obzirno, kot bi bila kakor dragoceno živo bitje. Zares da niti na lastne otroke ne pazijo tako kot na to, da ima sol vso udobnost. Nasprotno — otroci morajo še prav krepko pomagati in morajo sol, ki so jo ugrabili morju, v težkih posodah prenašati, da se ne pokvari. In zato čim več otrok ima kak solinski delavec, tem boljše zanj. Sleherina delovna moč, ki jo ima na razpolago, pomeni zvišanje solne nagrade, ki jih računajo na kilograme. Moški, ženske, otroci — vsi delajo v solinah, da bi prejeli čim več solinskih nagrad.

Ko je sol »zrela«, vlačijo malčki dan za dnem »belo zlato« proč. V njihovih bivaljskih so za sol določeni najboljši prostori. Kar gore same soli se kopičijo pred vrati pa do strehe. Pri slehernem koraku se tu zasliši škrtanje zrnat, belosive soli pod nogami.

Sol je zlato, »belo zlato« Sol je kruh! Če ni soli, tudi ni kruha! Delavci prejemajo pičlo tedensko mezdo, a zato tem višje nagrade. Ravnateljstvo solin je jako socialno in človeško: čim več narediš, tem več zaslužiš. Čim več soli boš oddal, tem višje nagrade boš prejel.

Njegova veličanstvo — toplomer. Vsak deževni dan je v solinah izgubljen dan. Sleherni deževni dan pomeni prav toliko lir izgube za solno nagrado in s tem skrb in nadloge. Ob deževnih dneh počiva delo v solinah. Deževni dnevi so prisiljeni prazniki.

Kakovost soli je odvisna od posebne toplote. Pri 26 stopinjah Celzija pridobivajo jedlino sol, pri 28 pa grenko sol. Zatorej z največjo skrbjo opazujejo toplomer — ali se živo srebro dviga — ali pada. Toplomer je v solinah prvi gospodar, ki ukazuje delu. Sele ko pridirja burja čez soline, v oktobru, novembru, takrat se ustavijo črpalke. Tedaj je konec s pridobivanjem soli, delopust tja do pomladi.

Službe

Dobe:

Kuharico

samostojno, iščeno za takoj k majhni družini. - Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6059.

Krojačico — krojača

in mlado dekle sprejmemo takoj. PRESTO, Miklošičeva cesta 29.

Kupimo

Pisalni stroj, gramofon in plošče, dobro ohranjene ali pa v neuporabnem stanju, kupuje »plača najvišje dnevne cene: »EVEREST«, Prešernova ulica 14.

Globok otroški voziček dobro ohranjen, kupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Dobro ohranjen« št. 5940.

Predivo

po najvišjih dnevnih cenah kupujem vsako količino, dolžina od 20 cm naprej. MILAN JAGER, mehanična predilnica žime, Ljubljana, Sv. Petra cesta 17.

Kupimo

stare bicikle, bicikelj gume, motorna kolesa in sivalne stroje. MERKUR, Puharjeva 6.

Poizvedbe

Zgubil se je

3. nov. t. l. siv-bel mucek z rdečim trakom krog vratu. Najdite! Naj ga, prosim, odda proti nagradi — Zajc, Gradišče št. 11.

Izgubil sem listino

z osebnimi dokumenti od magistrata do Delavskega doma. Najdite! Ja prosim, da jo odda proti nagradi v upravi »Slov.«

Prodamo

Hijacinte, tulipane

in kroke originalne holandske smo dobili. Sever & Komp., Ljubljana.

5 letnega konja

za vsako uporabo, prodam. Ogled pri »Novem svetu«, dvorišče.

Posedstva

Parcelo v izmeri 600 m² v bližini nove cerkve v Šiški, prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod »Ugodno« št. 5808. (p

Prehrana

Abonente na hrano sprejema Rokodelski dom.

Šivalni stroji

Kupimo šivalne stroje. Plačamo dobro. Merkur, Puharjeva 6.

IGARAVATTI SEMENTI S.A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc. Semena za zelenjavo, krmila itd.

Chiedere offerte. — Zahtevajte ponudbo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Delavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Film iz vojaškega življenja

Sest ur dopusta

V glavnih vlogah: Ingeborg Theek, Fritz Kampers, Rolf Moebins. Vsak dan 3 predstave! Ob 14, 15:30 in 17:46. Konec predstav ob 15:35. KINO SLOGA - TEL. 27-30

Tenorist GIUSEPPE LUGO poje arije in popevke v slajni glasbeni komediji

Bogastvo ni sreča

Prvi šlager-film sezone!

KINO MATICA - TEL. 22-41

Odlična družabna komedija iz ameriških bogataških krogov

Medeni tedni v troje

Annie Nagel, Warren Hall, Henry Morrison. KINO UNION - TEL. 22-21

Peza življenja je strla nocoj po mučnem trpljenju mojo ljubljeno ženo, brezmejno požrtvovalno mater šestih otrok in staro mamo sedmih vnukov in vnukinj, gospo

Klementino Vrščaj roj. Božič

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 6. novembra 1942, ob pol 4 popoldne z Zal, iz kapelice sv. Krištofa k Sv. Križu. Drago pokojnico ohranimo v lepem spominu!

Ljubljana - Zagreb - Beograd, dne 4. novembra 1942.

Ivan Vrščaj,

višji šolski nadzornik v pokoju

zdi se mi vredno, da bi obtoževal njo. Pisal sem ji, a potem sem pismo raztrgal. Prepričan pa sem, da bo razumela, da sem hotel odgovoriti njej, ko sem tako nenadoma pretrgal vezi, ki so njej dale povod, da me je sramotila. Upam, da bodo tudi vsi ostali razumeli.

»Zaradi te ženske!« je vzklil Steinegge in stisnil pesti.

»A najhujšega še ne veste,« je zamrmral Silla. »Ne veste še, koliko podlosti je v meni. Povedal vam bom. Ze ob sami misli, da bi mogel poljubiti ramena te ženske, trepetam po vsem telesu. Je to ljubezen? Ne vem in tudi ne verjamem. Gorje, če ne bi imel v sebi dovolj moči, da zatrem to bolečino in jezo ob zavesti, da me sovražil! Da, tako je. Razumem, da se temu čudite, a je prav tako. Kljub temu pa sem še mož; zato odhajam. Podajte mi roko. Še več: objemite me.«

Steinegge ni mogel spregovoriti besedice. Objel je prijatelja z obrazom smrtnega sovražnika, a z nežnostjo ljubečega očeta. Nato je vzel iz žepa staro, oguljeno tobačnico in jo z obema rokama ponudil mladeniču. Ta ga je presenečen pogledal.

»Dajte mi svojo,« mu je dejal Steinegge. Tedaj je Silla razumel. Vzel je iz žepa svojo tobačnico, ki je bila še bolj stara in oguljena. Molče sta si jih zamenjala. Preden je odšel, je Silla vrzel še zadnji pogled, zadnji strastni, pozdrav maternim spominom. Zdelo se mu je, da angel prosi zanj, da bi mu Bog dal novih moči za še kaj hujše boje, ki ga čakajo v bodočnosti. Odšel je na dvorišče skozi okno v pritličju. Ni hotel, da bi ga Steinegge spremljal. Poslednjikrat mu je stisnil roko in previdno stekel preko izdajalskega družca. Nato pa se je začel počasi spenjati po stopnicah med cipresami. Od časa do časa je obstal v senci dreves, ki je padala počez na stopnišče, razsvetljeno od bledih luninih žarkov.